

Romano Vodi

romská duše

**Táňa Fischerová
pro RV**

**Jak EU
pomáhá Romům?**

Romka policistkou

číslo 7-8	červenec/srpen 2006 cena výtisku 20 Kč
---------------------	--

Romano Vodi

**PŘIJĎTE DO NAŠEHO
NOVÉHO INTERNETOVÉHO CENTRA!**

iCENTRUM

internetové a vzdělávací centrum

INTERNET ZDARMA!

OTEVŘENO:
Po-Pá 10.00-18.00

SLUŽBY

- Internet zdarma
- tisk
- kopírování
- skenování

PRODEJ

- CD s romskou hudbou
- Knihy a časopisy s romskou tematikou

**ICQ, SKYPE
WORD, EXCEL**

ADRESA

Moravská 43,
120 00 Praha 2
tel.: 222 520 947

e-mail: icentrum@romea.cz
<http://www.icentrum.romea.cz>

JSTE NEZAMĚSTNANÍ A NEBAVÍ VÁS SEDĚT DOMA?

CHCETE STUDOVAT, ALE FINANCE VÁM TO NEDOVOLUJÍ?

NEVÍTE, NA KOHO SE OBRÁTIT?

**PRÁVĚ PRO VÁS
OBČANSKÉ SDRUŽENÍ ROMEA
PŘIPRAVILO**

INTERNETOVOU BURZU PRÁCE

**POMŮŽE VÁM NAJÍT ZAMĚSTNÁNÍ,
NABÍDNE VÁM REKVALIFIKAČNÍ KURZY,
STUDENTŮM PŘEHLED STÁŽÍ, STIPENDIÍ
A GRANTOVÝCH PROGRAMŮ.**

**OD ČERVNA 2006 VÁS PRAVIDELNĚ INFORMUJEME
NA ADRESĚ WWW.BURZAPRACE.ROMEA.CZ
O AKTUÁLNÍCH PRACOVNÍCH A STUDIJNÍCH NABÍDKÁCH.**

**SE SVÝMI DOTAZY SE UŽ NYNÍ MŮŽETE OBRÁTIT NA EMAIL: BURZAPRACE@ROMEA.CZ
A NA TEL.: 257 322 987. MŮŽETE ROVNĚŽ VYUŽÍT SLUŽBY NOVÉHO INTERNETOVÉHO CENTRA.
KROMĚ VOLNÉHO PŘÍSTUPU NA INTERNET VÁM ZDE PORADÍ, JAK SE ORIENTOVAT NA WEBU BURZY PRÁCE.
TO VŠE ZDARMA! INTERNETOVÉ CENTRUM, MORAVSKÁ 43, PRAHA 2, 120 00**

Str. 1: obsah, editorial

Str. 2-3: události

- Jana Horváthová šéfredaktorskou osobností na Aktuálně.cz
- Policie chce do svých řad více Romů
- Vláda chce dát čtyři miliony na kampaň proti rasismu

Str. 4-5: rozhovor

Táňa Fišerová, dříve známější jako herečka, už roky zastupuje voliče v Poslanecké sněmovně Parlamentu ČR. Do poslanecké lavice přišla jako nezávislá z kandidátky US-DEU. Teď spoluzakládá nové politické hnutí a kandiduje do Senátu za Hnutí zelených.

Str. 6-7: reportáž měsíce

Přírodní památka, nebo romské gheto? V bývalém kempu u rybníka v obci Břve žijí romské rodiny s dětmi. V malé chatce dokonce rodina s devíti potomky. A to i přesto, že předtím bydleli v pěkném pražském bytě.

Str. 8-9: profil

Romka policistkou

Martina Blechová pochází ze Sokolovska, ale její rodina z matčiny strany je ze Slovenska. Vždycky toužila nosit uniformu, a protože na střední vojenskou školu tehdy děvčata nechodila, vystudovala management obchodu a teprve pak se přihlásila k policii.

Str. 10-11: komentovaná událost, anketa

Nepřeceňovat své schopnosti

Někteří lidé dávají zásadně přednost vodě přírodních koupališť, jiní více věří bazénům. Tentokrát se dozvíte i názor šéfredaktorky našeho časopisu.

Str. 12: zprávy ze světa

- Bulharsko předsedá Dekádě romské inkluze
- Demolice romských domů u Kaliningradu
- Miss Roma International 2006

Str. 13: komentář

Děti na prodej

Odhalený případ prodeje devítiměsíční holčičky z Chebska do Velké Británie nutí k zamyšlení. Odkud se bere jedna z nejvýznamnějších forem organizovaného zločinu – obchod s dětmi? Lze mu nějak zamezit či jej alespoň minimalizovat?

Str. 14-15: pod povrchem

Jak lze pomoci pražským Romům?

Program Equal je financován z rozpočtu Evropské unie a ze státního rozpočtu ČR. Jeho stěžejním cílem je poskytnout příležitost Romům, kteří se chtějí vzdělat, zvyšovat si kvalifikaci a najít si zaměstnání.

Str. 16-17: pod povrchem

Cestou ke vzdělávání a snižování nezaměstnanosti

Na přelomu května a června proběhlo v Louňovicích pod Blánkem první motivační soustředění pro romské školáky ze 7. a 8. třídy.

Str. 18: sport

Můj cíl je profi ring

Pražák Tomáš Pollák úspěšně studuje na instalatéra, ale za nejdůležitější teď považuje box. Úspěchů už má za sebou hodně, a dokonce se jako junior účastní soutěží mužů.

Str. 19: našima očima

Léto – čas pro brigádu?

Středoškoláci si obvykle v létě hledají nějakou brigádu. Několik jejich názorů si můžete přečíst v anketě.

Str. 20: putování za romskou duší

Žít po svém

Romce, vysokoškolské studentce Michaela Holubové, se právě teď velmi daří. Není se co divit: pracuje jako sociální pracovníce v Praze, zabývá se menšinami, dokončuje magisterský obor na vysoké škole.

Str. 21: hudební recenze

Funkový nářez z dílny Gulo čar

Skupina Gulo čar, před několika lety ještě téměř neznámá, se v poslední době prosadila, a dokonce obdržela cenu Zlatý Anděl.

Str. 22: romské osobnosti

Joki Demeter

Mezi romské osobnosti, které zasáhla druhá světová válka, nepatří jen Romové žijící v protektorátu Čechy a Morava; v tomto čísle se dočtete o člověku pocházejícím ze skupiny olašských Romů-Kalderašů, kteří se ke konci 19. století začali usazovat v Německu.

Str. 23: romské dějiny v datech

Tentokrát se dozvíte různé podrobnosti z romských dějin z období let 1618–1740, a protože v tomto čísle neobsáhneme tuto dobu celou, budeme pokračovat příště.

Str. 24-25: kulturní stripky

- Večer pro nebojácné posluchače
- Rožnovský skanzen znovu ožil romskou hudbou
- Šestkrát nic na třech talířích

Str. 26-27: reportáž

Tam v Karvině... bylo fajně

V amfiteátru Boženy Němcové v Karvině se i přes neprízeň počasí úspěšně konal sedmý ročník Romského festivalu.

Str. 28-29:

Zemřel Rinaldo Oláh

První červnový den zemřel fenomenální romský hudebník, houslový interpret a sólista a koncertní mistr Slovenského ľudového umeleckého kolektivu Rinaldo Oláh. Nabízíme nekrolog výjimečného člověka, jemuž se říkalo Paganini ze Slatiny.

Titulní obálka: Kateřina Simerová

Zadní obálka: Jiří Miňovský

Milí čtenáři,

seznamování a loučení patří k životu a k létu rovněž, možná v mnohem silnějších záchvěvech než v jiných ročních obdobích. Konají se různé festivaly, tábory, akce, odjíždíme nebo odlétáme na dovolené či prázdniny a potom ta místa i nové známé opouštíme. Ne vždy je to lehké. Ne vždy se pak s tou dotyčnou či dotyčným ještě setkáme. Někdy se ale z takového náhodného setkání vyklube docela silné a dlouhé přátelství nebo třeba láska. V době, kdy piší tento editorial, mi chybějí tři dny do vy-

Foto: Kateřina Simerová

touženého volna a dovolené. Pochopitelně nevím, co mě čeká, moc dobře ale vím, co má za sebou tento týden a také ten minulý. Pár mých přátel a já známe jednu divoženku, takovou velmi milou, chytrou a taky zábavnou. Ta odlétala pracovat do Bruselu. Není tu asi dva dny a už se nám stýská, naštěstí miluje všechny moderní technologie, a tak „visí“ velmi často na internetu a prostřednictvím nejrozličnějších vychytaných programů komunikuje s několika lidmi z různých koutů světa najednou. Vsadím se, že kdybych se teď připojila i já, rozhodně tam Miri, jak ji také zdobně říkáme, najdu. Nebudu ale riskovat, protože práce volá a tahle dáma vás svým temperamentem vždycky strhne, i když nechcete a silbujete si, co silbujete, přísaháte si, že dnes jdete opravdu domů nebo do knihovny, školy, či co já vím kam, stejně tam nakonec nedorazíte! Budete totiž s Miri a o tom nepochybujte. Minulý čtvrtek odpoledne jsem plánovala jít po práci z rádia rovnou domů a asi čistit vanu, zrcadlo či jinak zkulturnovat svůj byt. Najednou telefon! Jiný zblášený kamarád! Prý jestli vím, že Miri má rozlučku? Zoufalstvím a nevěřičností jsem vykřikla: „Už zase? To je blbost! Vždyť se loučila už dvakrát nebo třikrát?! Jednou si naše partička kvůli tomu dokonce vyjela mimo Prahu, abychom jí nejen dárky na památku, ale především tím činem dali najevo, jak ji máme rádi!“ Jenže Miri opravdu plánovala – zcela neplánovaně – další rozlučku, což mi za chvíli sama telefonicky oznamovala. Neptejte se, jak a v kolik ráno tato spontánní, zpočátku zcela nevinná a decentní oslavička skončila. Bylo osm ráno a já přišla domů, měla jsem hodinu na sprchu a cestu do rádia. A mluvte potom o Castrově režimu na Kubě nebo Topolánkových snahách sestavit vládu! Miri už je dnes v Bruselu, my jsme ale rádi, že nás práce i osud seznámily! Divoženka za to totiž stojí! A my ji přejem jen to nejlepší, stejně jako Bruselu, až tam za ní pojedeme! A vám? Vám já přeji, abyste se nebáli seznamovat, ať jste na dovolené, v obchodě či knihovně. Nikdy nevíte, jestli jste právě nepotkali prima člověka a těch není nikdy dost! Několik takových prima lidí vám chceme představit i v tomto čísle Romano vodí – třeba drobnou Romku v policejní uniformě nebo energickou poradkyni, navíc studentku vysoké školy. Také zajímavou Táňu Fischerovou, exposlankyni a snad budoucí senátorku, které si já osobně velmi vážím. A také několik studentů mediálního kursu občanského sdružení Romea, kteří jsou podepsaní pod některými články. Byly to mnohdy jejich první veřejné práce a já myslím, že to na začátečníky zvládli velmi dobře a že jim to opravdu půjde. Napište nám i vy: nápad nebo třeba námět na reportáž, rozhovor, profil či komentář. Když připojíte adresu a telefon, napíšeme vám zpátky nebo zavoláme. My se seznámení nebojme, i tak lze najít literární talent mezi vámi!

Jarmila Balážová

Krátkce:

Varšava,
2. 8. 2006

Přibližně 200 lidí si dnes v někdejší nacistickém vyhlazovací táboře Osvětim-Březinka na jihu Polska připomnělo 62. výročí likvidace tamního romského rodinného tábora. Zemřelo v něm na 21 000 Romů včetně těch z bývalého protektorátu Čechy a Morava. Posledních 3000 Romů bylo při likvidaci tábora otráveno v plynových komorách.

Přerov,
2. 8. 2006

Vedení přerovské radnice se rozhodlo promítnout Romskému sdružení mládeže pohledávky, které městu dluží již několik let. Podle radnice zástupci menšiny dodatečně předložili faktury, jež město vyžadovalo.

Přerov,
2. 8. 2006

Koupaliště v Přerově budou kvůli potížím s romskými návštěvníky střežit strážníci. Na klid budou dohlížet také dva Romové, se kterými provozovatel uzavřel smlouvu. Město k tomuto opatření přistoupilo kvůli přibývajícím incidentům.

Praha,
31. 7. 2006

Česká televize nebude tolerovat při vysílání fotbalových zápasů první fotbalové ligy rasismus. „Nebudeme tolerovat hulvátství na stadionech a především rasismus. Utkání, při němž dojde k rasistickým projevům, nebude dovysíláno,“ popisuje překvapivý krok šéf sportovní redakce Otakar Černý. „Myslím, že to je v zájmu všech zainteresovaných – rozhodčích, klubů, prostě všech. Nejdříve ztlumíme zvuk, a když to nepomůže, tak přerušíme přenos. Nemyslím si ale, že by k tomu mělo dojít,“ zůstává optimistou Černý.

Praha,
31. 7. 2006

Česká obchodní inspekce (ČOI) dostala v prvním pololetí čtyři stížnosti na diskriminaci Romů v restauracích a obchodech. Jedna z nich byla oprávněná. Loni se inspektoři zabývali sedmi takovými stížnostmi a udělili několik pokut.

Brno,
31. 7. 2006

Zhotovení výzkumné studie o problémech romských dětí a jejich rodičů v Brně i Břeclavi si objednali u terénních pracovníků IQ Roma servis představitelé Jihočeského kraje.

Jana Horváthová šéfredaktorskou osobností na Aktuálně.cz

Praha, 2. 8. 2006

On-line deník Aktuálně.cz dal v průběhu července možnost strávit jeden den v pozici šéfredaktora zpravodajství pěti osobnostem, které něco ve svém oboru znamenají. Příkladem se stal britský deník The Independent, který celé jedno číslo přenechal na starost zpěvákovi skupiny U2 Bonovi. Tento v České republice ojedinělý projekt dal prostor především lidem, kteří pomáhají druhým a mají ve svém oboru respekt. Šéfredaktorem se stali Jiří Hromada, předseda Gay iniciativy, Luděk Niedermayer, viceguvernér České národní

banky, herec Tomáš Hanák, tvář kampaní na pomoc dětem, Petr Fejk, ředitel pražské zoo, a jako jediná žena Jana Horváthová, ředitelka Muzea romské kultury v Brně.

„Zdá se nám zajímavá oblast romské kultury, proto jsme oslovili povolanou odbornici, PhDr. Janu Horváthovou, kurátorku výstav, historičku, muzeoložku, spisovatelku, sběratelku romského umění, která se své nové role zhostila na výbornou,“ uvedl pro Romea.cz Miroslav Čepický, PR manažer Centrum.cz. Jana Horváthová vybrala například zprávy, které upozorňovaly na postupující segregaci Romů uvozené titulky: „Stát chce integraci, obce stavějí ghetta“, „Asistentů je více, segregace ale trvá“, „Vláda padne dřív než veprín v Letech“.

Tyto články doplnila o zprávy informující o aktuálním dění na Blízkém východě a o obchodování s dětmi.

Na závěr svého působení v redakci deníku poskytla hodinový on line rozhovor čtenářům, kterým s trpělivostí odpovídala na více méně jednotlivé otázky týkající se romské integrace do české společnosti.

Začal se točit film s romskou tematikou Roming

Praha, 28. 7. 2006

Nový film s romskou tematikou nazvaný Roming začal natáčet režisér Jiří Vejdělek. Do povědomí se zapsal úspěšnou českou veselohrou Účastníci zájezdu, která měla premiéru letos v dubnu. Točit bude v lokalitách hustě obydlených Romů, zejména v severních Čechách v Mostě, Ústí nad Labem a dalších městech. „Některé scény pořídíme v Praze a okolí a něco možná natočíme na Slovensku,“ řekl režisér.

Roming vypráví příběh otce, který dal před mnoha lety slib oženit syna se sousedovou dcerou. Cesty rodin se rozešly, ale nyní se čas naplnil. Mladému muži se ovšem do svatby vůbec nechce. Přesto se dá uprosit a vydá se s otcem a jeho nerozlučným kamarádem za neznámou nevěstou. Cestou je čeká řada bizarních dobrodružství, v nichž se rodiče a potomci hádají, perou, nenávidí, milují, zárlí na sebe a odpouštějí si. V příběhu plném svérázného humoru se nakonec ukazuje věčná pravda o tom, že v lásce nemůže být nikdo nikdy prorokem. Scénář k filmu napsal Marek Epstein, který získal v roce 2004 první místo ve scénářistické soutěži o Cenu Sazky (ještě pod názvem Amen Sam) a první místo v národním kole mezinárodní scénářistické soutěže Hartley-Merill Prize. Do rolí dvou světlavých kamarádů Stana a Romana obsadil režisér Bolka Polívku a Mariana Labudu, Romanova moderního syna, který nechce žít podle starých pravidel, hraje Vítězslav Holub. Dále si v něm zahráje Oldřich Vlach a řada dalších představitelů včetně Romů. Premiéra Romingu je naplánovaná na jaro příštího roku.

Gymnázium Králíky bude vzdělávat žáky ze sociálně znevýhodněného prostředí

Králíky, 1. 8. 2006

Gymnázium Králíky zahajuje pilotní projekt, který je zaměřen na vzdělávání žáků ze sociálně znevýhodněného prostředí. Dotace, kterou poskytne Ministerstvo školství, mládeže a tělovýchovy ČR, tak umožní zájemcům dosáhnout za finanční pomoci středoškolského gymnaziálního vzdělání. Studium bude probíhat internátní formou, doprava, strava a ubytování bude ale z velké části hrazena právě ze zdrojů ministerstva. Třída bude mít maximálně 20 studentů, což je počet pro klasické gymnázium velice nezvyklý. Pro potřeby kvalitní výuky a individuálního přístupu je však tento model velice vhodný. Součástí výuky bude též široká nabídka mimoškolní práce s žáky, ať už formou doučování či jiných výchovně vzdělávacích aktivit. Před zahájením studia uspořádá gymnázium čtrnáctidenní přípravný kurs, jenž bude hrazen z prostředků grantu. Gestorem je Institut pedagogicko-psychologického poradenství.

Policie chce do svých řad více Romů

Praha, 1. 8. 2006

Policie má v plánu získat v příštím roce do svých řad více lidí romského, vietnamského a ukrajinského původu. Ministerstvo vnitra kvůli tomu připravilo na podzim informační kampaň, od roku 2007 chce přejít do druhé fáze, tedy k náboru. Řekla to mluvčí ministerstva Radka Kovářová. Základní podmínkou pro přijetí je české státní občanství. Žájemci musí mít také znalosti češtiny a středoškolské vzdělání zakončené maturitou, jak podotkla mluvčí. Kampaň bude mít dvě části – informativní a náborovou. „První fázi zahájíme letos na podzim v pěti českých městech – v Praze, Brně, Ostravě, Ústí nad Labem a v Plzni. Budeme informovat občany o možnosti práce u policie pomocí letáků, plakátů, styčných důstojníků i přes úřady práce,“ uvedla Kovářová. Na informační kampaň ministerstvo vyčlenilo 700 000 korun, stejná částka je určena pro výběr zájemců.

Evropský soud pro lidská práva bude znovu řešit žalobu Romů z Ostravy

Ostrava, 19. 7. 2006

Velký senát Evropskému soudu pro lidská práva přijal odvolání ostravských Romů, kteří si ve Štrasburku stěžovali na diskriminaci dětí v základních školách. Podle serveru Aktuálně.cz velký senát štrasburského soudu přitom většinu stíž-

ností zamítá, zabývá se jenom těmi důležitými nebo podstatnými. Případ se týká osmnácti mladých Romů z Ostravy, kteří byli v letech 1996 až 1999 umístěni do zvláštních škol. Jejich právní zástupci žádají přezkoumání tohoto rozhodnutí s poukazem na to, že příslušné testy nebyly věrohodné a že rodiče dětí nebyli dostatečně informováni o důsledcích svého souhlasu s tímto krokem. Školský úřad v Ostravě žádost odmítl a neúspěšná byla i stížnost k ústavnímu soudu na údajnou faktickou diskriminaci. Žalobu už dříve zamítl běžný senát Evropskému soudu pro lidská práva, ve kterém zasedá sedm soudců. Romové se odvolali a velký senát složený ze 17 soudců případ přijal k prozkoumání. „Rozhodl, že stížnost má precedenční charakter a nějakým způsobem přesahuje běžné případy,“ řekl Strupka.

Vláda chce dát čtyři miliony na kampaň proti rasismu

Praha, 27. 6. 2006

Do vládní kampaně proti rasismu by měly letos putovat čtyři miliony korun. Stejnou sumu poskytl kabinet i loni a předloni. Letošní ročník se chce zaměřit na boj se skrytým rasismem a xenofobií. „Podobně jako v minulosti podpoří vláda projekty zaměřené k posílení tolerance a porozumění mezi etnickými menšinami a majoritou,“ sdělil mluvčí ministerstva spravedlnosti Petr Dimun. Letos by se měl uskutečnit již sedmý ročník vládní kampaně. Loni byly peníze použity například na reklamu v tisku a ulicích, internetové stránky, trička, pohlednice či kupon u poštovních známek. Organizátoři se snažili veřejnosti představit úspěšné příslušníky menšin. Na plakátech mohli lidé vidět ruského herce Alexandra Minajeva ze seriálu Ulice, moderátorku Lejlu Abbasovou, kameramana Asena Šopova či romskou krásku Andělu Haluškovou, která uspěla ve finále soutěže Česká miss. Pětici doplnil romský řidič Ivan Šaray, který vystudoval vysokou školu.

Krátce:

Brno,
31. 7. 2006

Kursy práce na počítačích a angličtiny byly pro brněnské Romy jedním z největších lákadel z nabídky projektu na zlepšení uplatnění na trhu práce. Téměř třetina ze 600 klientů, kteří se aktivně zapojili, také využila poradnu pro hledání zaměstnání. Projekt, který byl hrazen z evropských peněz a státního rozpočtu, realizovalo občanské sdružení IQ Roma.

Mladá Boleslav,
27. 7. 2006

Etnická příslušnost, nízké vzdělání, neznalost práva i podvody zaměstnavatelů jsou největšími překážkami Romů na Mladoboleslavsku při shánění zaměstnání. Právě jim se snaží pomoci najít a udržet práci Pracovní agentura Luma, která s podporou Evropské unie a státní dotace začala pracovat v Mladé Boleslavi před rokem a má v databázi již 81 klientů.

České Budějovice,
26. 7. 2006

Neznámý ostřelovač stříl ze vzduchovky na obyvatele českobudějovického sídliště Máj. Zatím zaevidovali policisté čtyři zraněné Romy – dva dospělé a dvě děti.

Svitavy,
22. 7. 2006

Zhruba 90 příznivců skinheadského hnutí a dalších občanů se zúčastnilo protestního pochodu Svitavami. Chtěli tak upozornit na údajný justiční omyl v procesu s Vlastimilem Pechancem, který byl před třemi lety odsouzen za rasové motivovanou vraždu svitavského Roma Oty Absolona k 17 letům vězení. Akce se obešla bez incidentů. Na pořádek dohlíželo několik desítek policistů se psy.

Praha,
18. 7. 2006

Část peněz, které může Česko získat v letech 2007 až 2013 z Evropského sociálního fondu (ESF), by mohla být vyčleněna jen na integraci Romů.

Teplice,
27. 6. 2006

Skupina skinheadů napadla v Teplicích zaměstnance společnosti Člověk v tísni Petra Murgače. Útočníci mu způsobili vážná tržná zranění tváře.

Politika sama o sobě špinavá není

Táňa Fischerová, bývalá herečka, nyní známá coby politička. V roce 2002 se stala poslankyní Poslanecké sněmovny Parlamentu ČR; jako nezávislá kandidovala na listině Unie svobody-DEU. Ačkoliv v červnu při volbách do stejné komory nekandidovala, chce se na podzim pokusit získat mandát do Senátu. Čerstvě společně se zakladatelkou Sítě mateřských center Rut Kolínskou a ředitelkou festivalu Tanec Praha Yvonou Kreuzmannovou založily novou politickou stranu s názvem Klíčové hnutí. Na ministerstvo vnitra poslaly žádost o registraci a sbírají potřebné podpisy. Říkají, že jakmile registraci dostanou, zveřejní program.

Připomeňme, že dříve hrála například v Činoherním klubu Divadla Na zábradlí a vytvořila více než 18 filmových rolí. Můžete ji znát také z kampaně Česko proti chudobě a z jiných charitativních projektů a akcí.

Kdy a proč jste se rozhodla vstoupit aktivně do politiky a co vám léta „poslancování“ dala a naopak vzala?

Než mě Jakub Patočka pozval, abych šla na kandidátku Koalice za občanskou Brandýskou iniciativu, ve snu by mě nenapadlo, že bych mohla kandidovat. Aktivně jsem se rozhodla vlastně až po svém zvolení. Byla jsem totiž na desátém, nevolitelném, místě a nechala jsem to na osudu, jestli mě do tohoto ringu pošle. Poslal mě tam preferenčními hlasy, a pak už se nedalo říct: „Já jsem si to rozmyslela.“

Za US-DEU jste ve volbách do PS PČR v roce 2002 kandidovala coby nezávislá. Kredit člověka bez politické příslušnosti jste si zachovala až do konce. S uníi ale bylo samozřejmě spjato do určité míry vaše rozhodování, vaše politické působení. Jak vnímáte totální propad strany, která zpočátku vypadala opravdu jako zajímavý příslib pro liberálního voliče?

US byla stranou velkých rozporů. Když jsem vstoupila do politiky, bylo to také proto, že mi byla blízká myšlenka Vladimíra Špidly na koalici složenou ze tří stran. Ta myšlenka tehdy nenacházela moc pochopení a Vladimír Špidla nakonec svůj zápas prohrál. Dnes, po volebním patu, který nastal, mnozí začínají chápat, že toto řešení bylo správné a pro zemi výhodné. Unie to však nedokázala vysvětlit nejen voličům, ale ani sama sobě. Nejdříve odešla Hana Marvanová, potom stranu opustil její zakladatel Jan Ruml, po nevydařených volbách do EU také další předseda Petr Mareš. Pavel Němec pak ve snaze nalézt nějaké voliče ztratil zbytky sympatií tím zvláštním a záhadným posunem směrem k liberalismu bez přívlastků. To už neskously ani poslední zbytky příznivců.

Společně s dalšími dvěma ženami zakládáte politické hnutí s názvem „Klíčové hnutí“. Také hodláte kandidovat do Senátu za Hnutí zelených, které vzniklo loni odštěpením ze Strany zelených. Tomu se dá rozumět i tak, že vás politika neznechutila, naopak chcete v ní zůstat. V čem vidíte svou sílu jako poslankyně vedle Táni Fischerové-občanky?

To hnutí vzniká v tyto dny a jsem si naprosto jistá, že nějaká skutečná alternativa tady musí vzniknout. Ne, politika mě neznechutila. Politika není sama o sobě špinavá, špinaví mohou být jen ti, kdo ji dělají. Jsem stále přesvědčena, že do ní patří lidé, kteří mají jasné srovnané hodnoty a nějaké vize, bez kterých to nejde. Myslím, že i jako poslankyně dosti osamělá jsem občas našla spojence pro konkrétní zákony a že ani jako jedinec jsem se tam neztratila. Hodnoty, které hájím, budu hájit vždycky – ať jako občan, nebo politik.

Neukazuje právě voličská přízeň, které se dostalo Straně zelených, na jistou věc? A sice, že určitá voličská základna, která v naší republice žije a volí a která tihne k takovému, řekneme, liberálnějšímu pohledu na věc, opravdu nemá z čeho brát? Potom možná promine i některé nedostatky týkající se kandidátní listiny a místa bývalých „Sládkovců“ na ní. Prostě převáží touha těchto voličů po nějaké změně a výběru něčeho, co by jim bylo blízké. Je to patrné? Je to třeba i jeden z důvodů, proč zakládáte nové politické hnutí?

Ano. Já si myslím, že ta touha tady je. Já ji cítím ve společnosti. Je otázka, jestli ji mohou naplnit a naplní Zelení. Ale to, co my zakládáme, je opravdu alternativa. Já jsem si za ta čtyři léta hodně prohlédla a zevnitř prostudovala ty systémy. Co na nich funguje a co ne. Já jsem vzešla z občanské společnosti, byla jsem vlastně zvolena na trochu jiném principu než strany a byla jsem možná trochu volena z nouze, protože koalice tehdy prostě potřebovala doplnit kandidátky. Vzala nás s tím, že byla taková objednávka společnosti nebo určitého typu společnosti. Pak se nás ale snažila zařadit do toho proudu. Já jsem se samozřejmě nedala, protože mi stranicství, které se identifikuje s jedním programem a rezignuje na vlastní názor, není blízké. A proto jsme se rozhodli, že se skutečně pokusíme založit alternativu, která je opravdu alternativou. Já si uvědomuji, že je to určitá odvaha. My se totiž do určité míry vymykáme stávajícímu rámci a pokoušíme se o to na základě různých alternativ. A musím říct, že čtu spoustu literatury, že to rozhodně není tak, že jsem se jednoho dne probudila, protáhla jsem se a řekla jsem si: „Tak co kdybych si to já zkusila jinak?“ Tak to rozhodně ne. Všechny alternativy a teorie od ekonomických přes společenské tady jsou. Nebyly ale

vlastně nikdy obsaženy v žádném politickém hnutí. Tam mají prostě tu tendenci setrvávat v tom nalezeném. Takže jsme se rozhodli, že to uděláme s tím, že zaprvé tato myšlenka může zapustit kořeny a šířit se u lidí, kteří na to slyší. A pak nevíme, kdy se co změní natolik, že se ta objednávka stane více žádanou a že se skutečně může stát, že půjdeme i nahoru s programem, který se třeba může zatím zdát nereálný.

Říkáte, že vy jste alternativou. Znamená to, že ostatní pokusy, které proběhly v minulosti, se opravdu neblíží tomu, co nabízíte vy? V čem konkrétně spočívá rozdíl? Nebo by měl spočívat?

Víte, nám není blízka ani pravice ani levice. To ale říká více lidí. Říkají to také zelení, ale teď v tom tak lavírují a nevědí, co vlastně jsou. Zelení nechtějí kamiony na silnicích, protože vědí, že to hubí přírodu, lidi, společnost. A že je to špatně. A hledají řešení v tom, že je naloží na železnici. My tvrdíme, že řešení spočívá v tom, že se nemůže všechno vozit, například krávy, tisíc kilometrů, aby se někde jinde zabily. To je přece nesmysl! Stejně jako to, abychom k nám vozili španělská rajčata, protože se musejí chemizovat, utrhnout nezralá. A kamiony jsou na silnicích a škodí nám. Jde o to, že všechno, co je možné vypěstovat doma, například když zůstanu u této oblasti zemědělství, se vypěstuje tady a nebudou se vozit rajčata. Bude se vozit to, co se tady nedostane, co je vzácné, a tím pádem například ubude kamionů.

Bud'te prosím konkrétnější a prozrad'te pár bodů z programu, které napovědí, jaké bude mít hnutí zaměření.

Podporujeme všechny samosprávné iniciativy na roli veřejné správy. Subsidiarita, to zvláštní slovo, které přišlo z Evropy, tj., že co může být dole, má být dole, a ne nahoře, je podle mě naplňována pouze zčásti a my chceme tento princip rozvinout do maxima. Prostě všechno, o čem se může rozhodnout dole, se bude rozhodovat dole. Žádné centrum nebude říkat, co mají dole dělat. Musejí se ale samozřejmě přijmout principy zásadní.

To znamená posílení vlivu samospráv?

Ano, jednoznačně. A vytváření je právě z těch občanských sfér. Opět se jaksi trochu vymezují, možná schválně, protože je to taková hozená rukavice proti stranickosti a tomu, že všechno ovládají stranické sekretariáty, i na místní úrovni. Přitom já sama z komunální politiky vím, jak je to často neprůstředné a jak si lidé zoufají, protože se prostě nedovolají spravedlnosti. A kdyby tam bylo víc těch řeckých občanských zastupitelů a principů, možná, že by se to uvolnilo také. A pokud jde o ekonomiku, my opravdu budeme podporovat lokální ekonomiku. Budu konkrétní, nikdy jsem neprijala myšlenku, že mobilita zachrání ekonomiku a že Češi jsou opravdu nějakí divní, když se nechtějí stěhovat. Já si myslím, že stěhovat se má ten, kdo chce a potřebuje to z nějakého důvodu. Nutit lidi, aby se stěhovali za práci, protože není v místě jejich bydliště, mi připadá zničující. I pro duši. A užívám tohoto silného termínu, protože lidé se přestěhují za nějakou práci. Třeba vznikne nová továrna, postaví se nějaké bytovky, ta továrna převede z důvodu zisku zase všechno na východ, včetně té základny, ale lidé tam zůstanou vykořenění, ztratí kontakty s druhými a co s nimi bude? Já si myslím, že trend je přesně opačný: podporovat lokální ekonomiku, aktivity, řemesla, obnovitelné zdroje, samosprávné principy, tak aby se naopak vytvářela pracovní místa přímo tam, kde je jich třeba.

To ale hovoříme o dlouhodobější záležitosti...

Já vám říkám, že máme takovou vizi.

Čili ne hned?

Dobře, ale dá se to prvními programy nastartovat. My budeme hledět ze státního rozpočtu vydělit nějaké peníze na podporu těchto aktivit. Řekneme si jaké, co tedy je ta priorita na začátku a jaké kroky budou následovat. Já jsem přesvědčena, že to je správná cesta! Tak je to i v cizině, podívejte se do zemí, kde slumy rozšiřují města, lidé se neužívají a potom živoří v nějakých baráčích okolo. U nás to samozřejmě není, ale trend, že se lidé mají stěhovat, že mají opustit

svoje domovy, je přece zničující.

Náš časopis je menšinový. Vy patříte k lidem s velmi tolerantním přístupem k minoritám, rovněž k té romské. Čím to, že většině politiků je tohle téma ještě příliš vzdálené a že je nepovažují za nikterak zvláště hodné zřetele?

Menšiny totiž nejsou většinou zajímaví voliči. Buď k volbám vůbec nechodí, nebo je jich málo. Jen ten, kdo je hodně vidět a kdo se umí ozvat, se dostává do zorného pole většiny politiků. Říká se, že demokracie je tak kvalitní, jak se chová k menšinám, a u nás se obecně menšiny většinou válčují.

Jak by se Romové podle vás mohli lépe do politiky integrovat – coby potenciální kandidáti do obou komor PČR, ale i do zastupitelstev?

Až Romové budou skutečnou voličskou silou a sebevědomou menšinou s výraznými osobnostmi, do parlamentu i zastupitelstev se dostanou.

Vnímáte „ženství“ v české politice jako handicap, nebo výhodu? Nahližet na nízké zastoupení žen v politice se dá různě. Jaký postoj zaujímáte vy? Vyrovňovací akce, kvóty, slyšíte na tato opatření, nebo je považujete za nerozumná?

Nejsem velký přívrženec kvót. Pak se totiž do politiky dostanou ženy, které nemusejí být kvalitní jenom proto, že to nějaká kvóta určí. Věřím spíše na to, že ženské osobnosti budou natolik výrazné, že je lidé zvolí. Ženy by měly v politice být, a to v mnohem větším počtu. Přece jenom vnášejí jiný styl a jiné způsoby. Mužský svět bez žen je pustý stejně jako ženský svět bez mužů. Zatím je ale naše politika převážně mužská, a je to na ni vidět.

Běžný občan je politikou poněkud zaskočen, někteří znechuceni, jiným je docela volná, přesto se volební účast v těchto volbách zvýšila. Dá se politika „polidštit“ a zbavit jistého hanlivého nádechu? Jak jste se coby politička cítila vy tvář v tvář občanům?

Já se tvář v tvář občanům cítím dobře. Nikdy jsem neměla pocit, že jsem se jim odcizila, a oni to vědí. Volební účast se zvýšila, protože se lidé začali dělit do dvou táborů, které se spolu těžko domlouvají, a to nepovažují za šťastné. Politika bude lidská, když politici budou normálními lidmi po celou dobu plnění mandátu, a ne jenom před volbami, kdy nalévají polévky na náměstích.

Balada O smutných očích slečny Kristýny

Pod termínem Břve na internetu najdete: Od roku 1996 jsou zdejší rybníky přírodní památkou – rybník s unikátní flórou a faunou. U zmíněného rybníka jsem ptactvo nenašla. Zato jsou tam ruiny bývalého kempu. Tedy konkrétně zbytek několika rozpadlých chatek a hromady odpadků, v zimě skrytých pod sněhem. Donedávna prý tu byla smečka psů. To ale nebyl důvod, proč se tomuto koutu obce místní občané vyhýbají. V těch ruinách totiž bydlí Romové. Otázkou je, jak jim pomoci a stojí-li vůbec o to.

Miminka zatím netuší, jaké starosti rodiče mají

Život v ruinách

„Jsou tu tak tři české romské rodiny stabilně, pak tak čtyři se průběžně obměňují, ty jsou většinou ze Slovenska,“ zasvěcuje mě do situace zdejšího minighetta sociální pracovnice Poradny pro občanství Eva Kunešová, která se snaží zdejším Romům pomoci. Je další v pořadí z těch, kdo chtějí rodinám pomáhat. Mijíme ty „slovenské“, blížíme se k větší, nepatrně zachovalejší chatě. Její obyvatelé už nás čekají. Víc než prostá místnost nabízí dvě židle a širokou postel, letiště. Na něm sedí část zdejší početné rodiny, tedy pan Marian Kudráš a jeho družka Růžena Kováčová.

Každý chová jedno tříměsíční miminko. Chlapec a holčička se narodili v prosinci 2005. Další děti jsou jako schůdky. Dohromady jich mají devět. Nikde žádná hračka nebo knížka.

„Tři nejstarší jsou ve škole,“ hlásí Marian. Pan Kudráš je evidentně mluvčím rodiny, budeme tedy rodině říkat Kudrášova.

O vedlejší místnost se rozdělili s paní Balogovou.

Ta je snad ještě v horší situaci. Je matkou deseti dětí, nejstarší Kristýně je devatenáct, nejmladšímu Martinovi půl roku. Narodil se dva měsíce po smrti otce. Paní Balogová o smrti svého druhá nechce mluvit. Je vdovou srdcem, nikoli papírově. Nebere vdovský důchod, děti nemají nárok na sirotčí.

K dalším zdejším rodinám se tyto dvě nehlásí a nekamarádí se s nimi. Prý s jejich životním stylem nemají nic společného.

Jak přijít o střechu nad hlavou

Cesty obou rodin do ruin kempu si byly něčím podobné.

Obě chtěly žít lépe a hlavně levněji.

Rodina Kudrášova žila v hezkém magistrátním sídlištním bytě na Praze 13. Pan Kudráš tvrdí, že byl příliš drahý, a tak ho vyměnili za levnější v Praze 4. Tam se ale nikdy nenastěhovali. Podle verze pana Kudráše prý majitel domu dekret roztrhal. Úředníci na radnici Prahy 13 však tvrdí, že výměna byla podvod, aby získali peníze na odjezd do Anglie. „Rok o nich nikdo nevěděl,“ říká sociální pracovnice. „Museli by nám dokázat, že jsme byli v zahraničí,“ oponuje pan Kudráš.

Po tomto roce nezvěstnosti přišel pan Kudráš žádat o další byt na Praze 13. „Dal jsem si schůzku s místostarostou Weberem. Ten mi řekl: „Pane Kudráš, podívejte se, jestli mi tu ty děti naskládáte na chodbu, tak je během pěti minut nemáte. Já je nechám odvést!“ Vůbec se se mnou nechtěl bavit. On nedokázal pochopit člověka v nouzi. Říkal, že ho to nezajímá, že to jsou naše problémy. „Vy jenom prodáváte byty, vy jenom utkáte do ciziny, my nejsme povinni vám dávat další byty.“

Pan Kudráš nepořídil ani na bytovém odboru. Prý si nesmí ani podat žádost.

Vedoucí bytového odboru Prahy 13 nám opravdu potvrdila, že mají svá interní pravidla: Adresa trvalého bydliště a zároveň neuzívání zdejšího bytu zabraňuje podat si žádost o další byt.

O bydlení přišla i rodina paní Balogové. Koupili domek v jižních Čechách. Místo snu o klidném bydlení přišlo rychlé vystřízlivění. Podle slov paní Marie naletěli podvodníkovi: na domku byla zástava a propadl bance. Nějaký čas bydleli u příbuzných v Praze. Skončili v kempu v Břích.

Podobný osud má i další rodina Kováčových.

Historie kempu

Do určité chvíle si rodiny na bydlení v kempu nestěžovaly. Platily majiteli panu Jarošovi i nájemné. Jenže ten pro změnu neplatil elektřinu ani vodu a jednoho dne zůstaly rodiny na suchu a bez elektřiny. Kemp převzal jiný majitel. Nedávno si prý zdejší starosta ing. Pelc zavolał pana Kudráše: „Já vás varuju, sežeňte si něco, dlouho to tam nebude. Bude se to bourat. Chodí sem hygienici, dávají velké pokuty majiteli. A ten vás tu samozřejmě nechce.“ Starosta si však na rozhovor nepamatuje, jenom potvrzuje, že kemp se bude bourat. O nynějším stavu hovoří jako o hororu v obci: „Není už v okolí jediná slepice, lidé se bojí vůbec vyjít ven.“ „Když jsem chodila k rybníkům s dětmi na procházku, dnes bych tam nešla ani za nic,“ potvrzuje mladá žena z Hostivic.

Cesty jinam

Publikování situace zdejších Romů je jen další ze snah jak pomoci, tentokrát Poradny pro občanství.

„Snažíme se rodinám najít byty nebo azylové bydlení, píšeme za ně žádosti, sháníme peníze na nájem. Když už máme za to, že se nám něco podařilo, zjistíme, že rodiny jsou nazpět,“ popisuje Eva Kunešová.

„Mám tam jednu rodinu,“ říká paní Stejskalová, sociální pracovnice z Prahy 5. „Snažila jsem se pro ně udělat maximum. Jenže se mi zdá, že to bydlení v Břvích jim vyhovuje. O jiné podle mě nemají zájem.“

„Je to pro nás neúnosně drahé,“ říká paní Balogová. „V tom nabídnutém azylovém

domě se platí 1300 korun za osobu měsíčně.“

Poradna vytypovala další bydlení. Město Tábor pronajímá byty.

„Ano, paní Balogová tu má čtyři žádosti,“ potvrzuje pan Střelka z bytového odboru. Podle něj by bylo dobré, kdyby žádosti častěji opakovala. To je však jen jedna z věcí, které rozhodují o úspěchu ve výběrovém řízení. Další jsou například příslib navýšení nájmu či platby předem.

Pan Střelka doporučil, aby paní Balogová sledovala webové stránky úřadu a rychle reagovala na nabídnuté byty.

Jiný kalibr je rodina Kováčových. Poradně se podařilo sehnat byt u

Nejoblíbenější a vlastně jedinou hračkou je mobil

soukromého majitele v Pacově. „Nastěhovali se, ale nezaplatili a za dva dny odjeli. Za peníze, co dostali od radnice z Pacova jako dotaci na nájem, si koupili auto,“ říká pan Babčický, majitel bytu v Pacově.

Hrozba dětských domovů?

Léto se blíží, blíží se i jisté nucené odstěhování rodin. Každý osud rodin je trochu jiný, celkový obraz ghetta pro místní občany je jednoznačný. Touží po tom, aby se Romové odstěhovali.

Situace je patová. Dešifrovat, kdo může za katastrofální pověst Romů od „rybníka“, je obtížné. Pan Kudrás miní, že jeho rodina je v situaci nevinné: „Kdybychom byli nějaká špinavá rodina, zaostalá, tak vás sem nikdy nevezmu. Ale já nechci být zaostalý, já chci mít děti v pořádku, aby se šly učit. Aby měly něco v hlavách. Ale v téhle chatrči to nedokážu. Tady to nejde. Já s nimi nemám problém ve škole, já s nimi nemám problém na sociálce. Ale ti lidé na úřadech vás nepustí dovnitř, mluví s vámi mezi dveřmi, jako s nějakým hovadem. Máme děti, co s nimi máme dělat? Pustit je po vodě nebo co?“

Dobrou péči o děti potvrzuje i výchovná poradkyně paní dr. Mazalová ve veleslavínské škole:

Děti se dokáží smát téměř vždy

Marian Kudrás je ze situace zoufalý

„S dětmi Kudrásovými nejsou žádné problémy, rodiče se starají dobře.“

Podobnou pověst dobré matky má i paní Balogová.

Největší hrozba: odebrání dětí do ústavní péče.

Práci nesežene

Rodiny žijí ze sociálních dávek. Jediná zaměstnaná osoba je dcera paní Balogové Kristýna. Uklízí v pražském vysokopodlažním domě.

Pan Kudrás je vyučený kuchař. Má i desetiletou praxi. Práci se snažil sehnat. „Chtěl jsem třeba práci na Strahově u jednoho herce v podniku. Po telefonu říkal: „Jo, přijďte, já vás беру...“ Když jsem přišel, tak říkal: „Jé člověče, já to tady nemám volný, zrovna dneska se sem nastěhoval kuchař.“ Já jsem řekl: „Pane Srstka, kdybyste mi řekl na rovinu, jestli jsem Rom nebo ne, tak jsem sem nemusel jezdit. Proč jste mi to neřekl?“ Nojo, já nevěděl, že jste Rom...“

Když prý někde přijde, hned říkají: „Nojo, vy jste starší, kolik vám je let? My potřebujeme mladý, šikovný. Co může říct jiného než nashledanou.“

Rozpaky na závěr

Téměř každá reportáž má nějaké vyústění. Tato je zřejmě výjimkou. Jenže tento rozplýzlý závěr je právě tím pokrčením ramen, tou bezmocností nad postavením Romů v České republice. Většina majoritní společnosti má pocit, že pro zlepšení své situace nic nedělají, že pouze parazitují na sociálním systému. Romové mají naopak pocit, že majorita je „a priori“ proti nim. Malé ghetto u rybníku, u kterého stojí cedule Přírodní rezervace, je paradoxním a zároveň výstižným vykřičníkem společnosti.

A ještě malý dodatek: Jediná zaměstnaná, slečna Kristýna, se jmenuje stejně jako kemp. Kemp Kristýna. Má moc smutné oči. Vypadají jako ty ruiny kolem rybníku.

Romka policistkou

Pochází ze Sokolovska, narodila se před pětadvaceti lety, studovala na Integrované škole technické a ekonomické obor management obchodu. Během studia si zkusila modernování romského festivalu, který pořádalo OS VMBR Sokolov; říká, že ji to moc bavilo.

Se slečnou Blechovou jsme se sešly v době jejího volna. Přišla v civilu, ačkoli pracuje čtvrtý rokem u Policie ČR ve funkci policejní inspektor. Prozradila mi, že v běžném životě je manuálně zručná, pomáhá příteli míchat maltu a spolu s ním připojovala elektřinu v domě, který si renovují. Navíc si právě u těchto činností odpočine.

Stále usmívavá Martina Blechová je mladá Romka, jedna ze šesti žen, které pracují na oddělení policejního inspektorátu v Sokolově. Práce v uniformě byla vždy jejím snem. Původně chtěla jít na Střední vojenskou školu ve Vyškově, která v té době ale ještě dívky nebrala. „Určitě bych to zkusila, hrozně mě lákala nejen uniforma, ale i prostředí.“

„Přihlásila jsem se na management obchodu a během studia jsem si všimla toho, kolik škol s takovým zaměřením vzniká. Byla jsem po maturitě a bez možnosti uplatnění ve své profesi. Věděla jsem, co chci, a zatím jsem nastoupila do dílny a šla jsem různé věci.“ Přesto se připravovala na přijímací řízení a doufala, že uspěje. „Musela jsem plavat na 100 metrů na čas, běhat 2 kilometry, zvládnout lehy, kliky, a nejtěžší bylo vyzkoušet si celomotorický test, který ověří, jak spolupracují ruce a nohy současně. Velký nápor znamenaly psychologické testy, které trvaly téměř celý den.“

Ve své typicky mužské profesi se snaží uspět. Láme stereotypní názory, že muži zvládají fyzicky a psychicky namáhavé povolání lépe než ženy. V práci se snaží používat přednosti takzvaného ženského intuitivního myšlení a nastavovat jiný úhel pohledu a především ne tak tvrdý přístup k lidem. „Na oddělení, kde pracuji, je šedesát pět mužů a šest žen, je nás tu málo, ale i přesto mám pocit, že někteří občané lépe komunikují s námi, třeba děti se lépe svěřují ženám.“ Na pracovišti je jediná Romka. Svou národnost nepopírá a snaží se poskytnout v určitých okolnostech jiný pohled. „Z počátku moji kolegové nevěděli, že jsem Romka, a tak jsem otevřeně řekla, že moje matka je Romka a

člověk je. Můžu mít jiný názor, ale musím tolerovat druhé. Náplní práce je zamezovat trestným činům, a tak se svými kolegy za každého počasí vyrazíme na obchůzky a dohlížíme na bezpečnost a pořádek. Určitě je dobré, když jsme dva v terénu a spoléháme se jeden na druhého.“ Na obchůzky chodí za každého počasí, někdy také dohlíží na různých akcích na bezpečnost. Jednou z jejích hlavních náplní práce je také dohlížet na bezpečnost na silnicích, a tak můžete Martinu zahlédnout u silniční kontroly, u přechodu pro chodce či u škol při dohlížení na bezpečnost těch nejmenších.

Před nástupem do zaměstnání musela projít roční přípravou na policejní škole v Praze, kde se učila teorii kriminalistiky, teorie pořádkové a dopravní policie, použití zbraní a různé technologické postupy, jako jsou odlévání stop, brání otisků prstů atd. „Všechno bylo pro mne velice zajímavé a nové; naučila jsem se používat donucovací prostředky, používání zbraní je jen část z toho, co mě nadchlo.“ Kvůli bojovému sportu si Martina musela oštrňovat vlasy. Během roku se naučila koordinovat své tělo a umět se bránit fyzickým útokům a v opačném případě zasáhnout, když je třeba, tzv. chvaty proti násilníkům.

V současnosti běží v televizi seriál o vývoji a vzniku různých vyšetřovacích metod, Dobrodružství kriminalistiky. Stejně vyšetřovací metody se s menšími změnami používají i dnes, a tak je musí Martina také znát.

Za velmi důležitou, a to nejen z pohledu své profese, považuje Martina pomoc sociálních pracovníků romským sociálně slabým rodinám. Sociální pracovníci zastupují své klienty na úřadech, pomáhají jim s problémy a hlavně jim dají možnost, jak situaci řešit a jak se podílet na vlastních problémech. Také existenci asistentů ve školách pokládá za dobrý krok. „Je zapotřebí preventivně se věnovat těm nejmenším a dospívajícím a motivovat je ke vzdělávání a k dalším možnostem tzv. jiného světa, než je život na okraji něčeho, co se jich v uvozovkách netýká. Vidím to dnes a denně, když jdeme do romské rodiny v komunitě kvůli krádežím a lehčím lotrovinám dětí, které ještě chodí do základní školy a které si chtějí přivydělat na odcizeném železe nebo vyhrát na hracích automatech a pomoci tak rodičům, žijícím na sociálních dávkách a bez zaměstnání a vzdělání. Nejhorší je to, že někteří rodiče to podporují a neuvědomují si, že tím dávají špatný výchovný příklad, že se děti v budoucnu budou chovat stejně. Bude to pro ně přirozené a to je chyba. Potom je těžké působit preventivně.“ Po-

já jsem napůl. Kolegové mne přijali jako člověka. Jsem velice ráda, že jsem prošla stejným výběrovým řízením jako ostatní, takže nemohly vzniknout dohady či nedorozumění. Musela jsem se stejně jako mí kolegové snažit a zvládnout nápor své budoucí profese. Na pracovišti mám dobré vztahy, myslím, že je vše o tom, jaký

licie pořádá setkání dětí ze škol na besedách a snaží se jim vysvětlit, jak předcházet problémům, jak odhalit šikanování, umět být sám sebou a nepodlehnu partě, drogám či trestné činnosti a jak řešit problémy.“

Martinu můžete potkat i na dětském dopravním hřišti, kde policisté pořádají dny bezpečnosti a vysvětlují dětem pravidla chování na silnicích, proč je důležitá cyklistická helma a od kolika let může dítě samo na silnici... „Je to důležité hlavně proto, že někteří rodiče ani nevědí, že jejich dítě je na silnici a v krizových situacích může zazmatkovat a nehoda může často špatně skončit. Kontrolujeme i řidiče, zda dodržují všechna pravidla bezpečnostního provozu.“

Martinina matka je z rodiny Gáborových, kteří mají kořeny na západním Slovensku. Martinin prapraděda byl kovář. Na Slovensku v městečku Klačno z jeho kovářské dílny vybudovali skanzen.

„Určitě je dobré vědět, kdo jste, uvědomit si historii rodiny. Ještě jsem to místo nenavštívila, ale doufám, že si udělám někdy čas a pojedu se podívat.“

Rodina, ze které Martina pochází, lpí na vzdělávání svých dětí. Její prababička přijela do Čech v padesátých letech a byla negramotná. Postupně se všichni snažili změnit svou situaci a v současné době jsou vzděláni v učebních oborech, a mladší potomci mají středoškolské vzdělání, nejčastěji management obchodu. V této době, kdy se snaží Romové uspět, je vzdělání důležité. „Vzdělání je jediná cesta, která může propojit nové věci, informace.“ Martina vnímá vzdělání jako možnost podílet se na dění ve společnosti.

Romský jazyk v jejich rodině zaslechnete, jen když si

povídá babička s těmi staršími. Bohužel, jinak se romský jazyk v rodině vytratil. Násilnou asimilací prošli v době komunismu a Martina si z vyprávění pamatuje, že nesměli mluvit romsky a sami vnímali, že český jazyk je důležitý.

„Romsky mluvily jenom má prababička a babička. Máma si vzala otce Neroma a u nás se mluví jen česky. Posloucháme tradiční hudbu, vaříme občas romská jídla, při svatbách, křtinách a pohřbech dodržujeme určité zvyky, ale žijeme kosmopolitním životem, trochu jinak než tradiční Romové. Zvyky se vytrácejí, ale důležitá je identita a vědět, kdo jsem. Myslím, že dnešní mladí Romové se snaží také

derovala romský festival. Bylo to na poslední chvíli v den festivalu, když jedna z moderátorek odmítla. Martina se vůbec se nebála jít do toho. „Byl to trochu risk ale s kolegou jsme se podporovali, a tak trochu jsem měla možnost vyzkoušet si moderování.“

Martina má ráda sport a ráda se učí nové věci. Minulou zimu se sama naučila lyžovat. Říká: „Bylo to tak trochu dobrodružství, pořád jsem chtěla poznat, co to je, jet na hory. Můj přítel mne přemluvil a sám mi dal začátečnický kurs lyžování. Teď už vím, co lidé na lyžování tak přitahuje: je to bezmezná svoboda pohybu.“ V zaměstnání musí fyzickou zdatnost projevovat a často čelí i psychickému náporu. Rodina a sport se tak na první místo dostávají až ve volném čase. V létě se chystá spolu s kolegy na sjezd řeky na raftu. Samozřejmě ráda cestuje a poznává nové kraje a oblíbila si jako každý suchozemec moře. Velmi mne překvapila, že pomáhá u stavebních prací a jako žena nepřipravuje jenom občerstvení, ale zapojuje se do prací, jako je míchání malty, štukování či znovuzavedení elektriky. „Moc si u této práce odpočinu a tak trochu je to protest, že žena zvládne práci skoro jako muž.“ V typických ženských pracích Martina také nezapomíná: věnuje se háčkování, vyšívání a je opravdu zručná, vaření a starost o domácnost je samozřejmostí.

Na závěr mi nezbyvá, než Martině popřát hodně úspěchů, energie v práci a v osobním životě.

uspět v této společnosti. Získat dobré zaměstnání, vzdělávat se, cestovat a tak trochu se přiblížit k majoritě. Určitě neztrácíme sami sebe, ale naopak můžeme obohatit o naši kulturu ty druhé a měnit hloupé předsudky, které o nás mají. Pomoci mohou internet, moderní technologie, jazyky a zájem vyvíjet činnost.“

Martina ráda studuje, seznamuje se s novými lidmi a zkouší nové věci. Během studia na Integrované střední škole technické a ekonomické využila nabídky od Open Society Fund v Praze a zúčastnila se Letní jazykové školy na Západočeské Univerzitě v Plzni. Během letní školy spolu s ostatními mladými Romy připravila pro zahraniční studenty vystoupení s tradičními romskými tanci a zapojili i ostatní. „Byl to zážitek, moc se mi to líbilo, ráda na to vzpomínám, jak během večera všichni romskou hudbou ožili. Měla jsem možnost se seznámit s lidmi, kteří studují, dělají zajímavé věci a především jsou to Romové.“

Pamatuji si, jak Martina kdysi bez jakékoliv průpravy vzala nabídku, aby mo-

Nepřeceňovat své schopnosti!

Letošní léto jsem se vykoukala tak desetkrát v brněnském bazénu, v němž navíc každou hodinu spustí umělé vlny připomínající moře (slanou vodu si ale musíte jen představovat), a jednou v přírodním koupališti pro změnu na Slapech. Coby typické městské dítě a teď již dospělá žena trpím – podobně jako mnoho dalších – různými předsudky vůči přírodním vodním tokům. Ano, jistě, uznávám, že mnoho z těchto předsudků živi různé statistiky, zveřejněná šetření kvality či spíše závadnosti vod, různé historky o sinicích, nepříjemném bahně či strašlivých úrazech těch, kteří v neznámém prostředí přecenili své plavecké schopnosti. Čeho se nejvíce obávám? Jednoduše toho, abych v horším případě „nechytila“ nějakou plíseň či něco podobného. A když studujete výsledky některých šetření hygienických stanic, obavy se zdají skutečně oprávněné. Jenže potom vyjde jiný průzkum a ten tvrdí, že přírodní koupaliště jsou rozhodně bezpečnější než ta umělá. No, vyznejte se v tom! Navíc je pravda, že právě v takovém poměrně luxusně se tvářícím bazénu jsem před šesti lety v Holandsku odcházela s vynikajícím pocitem, jak krásně jsem si zaplavala, v jaké čistotě, úžasné prostředí. Jaké bylo následující den mé překvapení, když jsem dostala takový zánět očí, že jsem se z něj musela týden léčit. Bohužel z vody v tom krásnoučkém útulnoučkém bazénku!

Ovšem z jiného úhlu... případů, kdy někdo utone v městském či vesnickém bazénku naleznete poskrovnu. Ovšem říčky, jezera, různé vodní toky... to je jiná. Vzpomínám si na jeden velmi ošklivý zážitek, který možná také do značné míry posílil nechuť a možná že jen obyčejný strach z nekontrolovaných a nehlídaných (plavčíky) vod. Bylo mi asi osm a mé sestře čtyři. Rodiče nás vzali už ani nevím přesně kam, ale rozhodně k řídce, kam se v Brně sjíždělo poměrně hodně lidí. Přicházeli jsme v okamžiku, kdy u břehu brzdilo černé auto. Dva muži nakládali bezvládné tělo asi dvanáctiletého chlapce, kterého rodiče hledali asi čtyři hodiny. Ten pláč mámy byl zoufalý a ještě dlouho jsem jej slyšela ve své hlavě. Jako bych teď slyšela vaše argumenty. Ano, máte pravdu! Vždy záleží na lidech a stát se může všelico a kdekoliv! Musíme být jen zodpovědní a obezřetní. Nemachrovat a nechtít být silnější než příroda. Neskákat tam, kde to neznáme. Neplavat déle, než můžeme. Pokud možno si ověřit, jak je na tom z hlediska čistoty a kvality vody místo, kam se chystáme. Ty krásné projíždky na lodičkách, honičky v šlapadlech nebo motorových člunech za to jistě stojí. Teď se chystám k moři a nemyslete si, že poplavu příliš daleko! Hezký zbytek léta...

Jarmila Balážová

ANKETA NA WWW.ROMEA.CZ

Máte obavy koupat se v přírodních koupalištích?

Ano 49 %

Ne 51 %

Připravil:
Tomáš Bystrý

Ptáme se vás:

Dáváte přednost koupání v přírodních koupalištích, nebo bazénech? Proč?

Marie Kováčová,
22 let, finalistka reality
show Vyvolení 2

Mně to je vcelku jedno, protože neumím plavat. Když se už ale někde k vodě vypravím, tak se koupu vždy jen na krajíčku. Zrovna teď nedávno jsme s kamarády byli na té nové otevřené smíchovské pláži tady v Praze. Tam je bazén a docela se mi to tam líbí.

Jiřina Novotná,
23 let, barmanka

Co mám nejraději, je koupání se v rybníku. Často jezdím do jižních Čech, tam je opravdu krásně. Navíc při plavání v přírodních vodách máte více soukromí. Nekouká na vás tolik lidí a koupání si skutečně užijete. Dávám tedy jednoznačně přednost přírodním koupalištím.

Kristýna Slabá,
16 let, studentka

Ráda se v létě koupu, asi jako každý! Přednost ale jednoznačně dávám bazénům, a ne rybníkům, přehradám či řekám. S rodinou občas k rybníku jezdíme, ale já se tam nikdy nekoupu, spíše se jen opaluji. Koupání v bazénech a na koupalištích mi přijde z hlediska hygieny daleko bezpečnější. Myslím si, že v Čechách dávají dnes lidé skutečně přednost umělé vytvořeným koupalištím.

Rudolf Hauer,
23 let, nezaměstnaný

Já osobně se nejraději koupu v moři. Snažím se jezdit do cizích zemí každý rok, i když je to dnes hodně finančně náročné. Pro Čechy je výhodné Chorvatsko, tam jezdím rád. A když nejedu k moři, přednost před přírodním koupalištěm dám určité bazénu na koupališti. Citím se tam lépe.

ANKETA:

Jarmila Tancošová,
29 let, mateřská
dovolená

K vodě chodím zásadně jen na koupaliště. Mám totiž malé děti, takže bych byla nerada, kdyby chytily nějakou alergii z vody v rybníku nebo jakékoliv řeky. Dnes ta voda není tak čistá, jako kdysi bývala. V českých vodách jsou jen samé chemikálie, nechtěla bych proto riskovat zdraví moje i mých dětí.

Marek Koky,
22 let, dělník

U nás na Slovensku se často koupeme v řekách. Koupaliště jsou pro nás dost drahá. Romové tam mají hodně dětí, takže si dokážete představit, kolik peněz taková šestičlenná rodina za koupaliště zaplatí. V Praze pracuji už pár let, takže na koupaliště chodím docela běžně. Není na to ale dost času.

Michal Koky
15 let, student

Neumím si představit, že bych se šel s kamarády koupat někde do lesa k řece nebo do rybníku. Raději chodím plavat na plovárnu. Myslím si, že i z hlediska bezpečnosti je plavání na koupalištích vhodnější. Je tam mnohem více lidí, takže když se vám něco stane, máte kolem sebe plno lidí, kteří vám mohou případně pomoci.

Božena Puškarová,
42 let, uklízečka

Chodit plavat na koupaliště? Ne, to ne! Já chodím do práce a na nějaké koupání už nemám čas ani věk. Dříve jsme se jako malé holky koupaly v šatech v jedné řece. Na koupaliště jsme nikdy nechodily. Moje děti už na něj chodí jako každé dítě. Je to ale hodně drahé.

Gustav Korčkovský,
37 let, dělník

Svoje dítě bych nikdy k rybníku nebo k řece nepustil. Báł bych se o něj. Na koupaliště ano. Tam jsou plavčíci a hodně lidí. Tam na vás každý vidí, takže se vám většinou nic stát nemůže. S rodinou v létě chodíme na koupaliště, i když bych se také rád vykoupal někde v přírodě. Zní to hezky, že?

INTERNETOVÁ DISKUSE:

Názory čtenářů diskusního fóra na www.romea.cz

Saša

Já osobně chodím jen do bazénů, tedy jen do některých. Chlor mi zřejmě neprospívá, ale i přesto bych do nějaké přírodní nádrže jen tak nevlezl. Nejraději mám aquaparky, tam mě nic neohrožuje, ba naopak je to skvělý balzám pro tělo.

NG

Já se nejraději chodím koupat tam, kde je hodně pěkných holek, a je mi jedno, kde to je.

Zuza

Já mám ráda koupání v bazénu, můžu pozorovat lidi, srovnávat kluky, třeba jak se předvádějí a dělají salta do vody. Můžu si dát zmrzku a podobně. To někde na opuštěném místě v přírodě nejde.

Marcel

Mně je pořád milejší přírodní koupání než umělé prostředí bazénu. Jasně, když je voda zelená od sinic, není to úplně O.K., ale vážně si myslíte, že chlor je o něco více zdraví prospěšný?

Ilona

To mám radši koupání v přírodě než v umělém přechlorovaném bazénu „nahečmaném“ lidmi. Když člověk zná své síly a možnosti, nemůže se utopit. Trochu mi vadí kapři a špina od kačken, ale co dělají malé děti v bazénu, si asi také dovedete představit.

Petra

Já se ke koupání moc nedostanu, ale když už se mi tato zábava naskytne, je to spíše ve volné přírodě, v bývalém lomu na písek za Prahou, v rybníku na jihu Čech apod. Je tam větší prostor pro plavání.

Marka

Náhodou jsem zabloudila na romské stránky a trochu po nich brouzdala. Viděla jsme za poslední dny nejen stránky Romey, ale i jiných romských organizací a přijdou mi fajn. To, že pokládáte i takovou obyčejnou otázku, je opravdu dobré. Vždyť skoro celý národ alespoň jednou za léto zabrousí k vodě, tak proč se nezeptat lidí, kde tráví příjemné zážitky. Pokud jde o mě, tak mám ráda, když je voda přírodní, a ta se mi dostává pouze přírodních koupališť, které jsou kouzelné atmosférou a hlavně zážitky.

SSSS

Vodu a koupání mám moc ráda. Je to pro mě snad ten největší relax, který znám. Libuji si jak v bazénu, tak v přírodním koupališti. A dá se říct, že mám na koupání i dobré vzpomínky. Seznámila jsem se tu se svým současným manželem a jsem tomu ráda.

Jindra

Já osobně se radši chodím koupat do přírody, můžu se klidně opalovat, aniž by mě někdo rušil a soudil za mé plavky nebo postavu. U bazénu to není až tak možné, přijde mi to, jako když se tam lidé chodí spíš předvádět.

Miss Roma International 2006

Makedonie, 7. 7. 2006

Na konci června se v produkci televizní stanice TV BTR Nacional v restauraci Kale v makedonském hlavním městě Skopje konala 15. mezinárodní Miss Roma. Soutěže krásy se zúčastnilo 16 kandidátek z 9 zemí (Makedonie, Bulharsko, Albánie, Srbsko, Černá Hora, Chorvatsko, Slovinsko, Německo a Česká republika) před přibližně 300 hosty a novináři. MRI je jednou z nejvýznamnějších a nejprestižnějších akcí zaměřených na prezentaci romské kultury a posílení romské emancipace v rámci evropských zemí. Během finálového večera se dívky představily v pěti tematických módních přehlídkách. Vítězkou se stala reprezentantka Makedonie Elena Abazi, na druhém místě se umístila Dominika Žoltáková, vyslankyně České republiky, a titul druhé vicemiss připadl reprezentantce Albánie. Ocenění miss sympatie bylo uděleno dvěma dívkám, reprezentantkám Německa Anitě Ristic a Černé Hory Jasmině Hadzovic. Za nejfotogeničtější byla zvolena zástupkyně Makedonie Aldijana Ramadanova. Do soutěže MRI se Česká republika prostřednictvím Městské části Praha 7 zapojila již podruhé. Loni se podařilo české reprezentantce Angelice Čonkové obsadit rovněž vynikající druhé místo. Obecenstvo bylo baveno hudbou z produkce makedonských romských interpretů.

ciální vyloučení a chudobu Romů, se účastní Bulharsko, Chorvatsko, Česká republika, Maďarsko, Makedonie, Rumunsko, Slovensko, Srbsko a Černá Hora. Plán Dekády je ohraničen roky 2005–2015, má vést k urychlení romské integrace a ke zvýšení sociálního a ekonomického statutu Romů; obsahuje několik bodů: rozvoj a zavádění národních akčních plánů, které povedou k dosažení určených cílů; regulérní monitoring postupů, které by směřovaly proti cílům Dekády; nastavení kvantitativních národních cílů pro zlepšení ve vzdělání, zaměstnání, zdravotní péči a zdraví a stanovení nutného informativního základu pro správný vývoj vzhledem k těmto cílům.

Demolice romských domů u Kaliningradu

Budapešť, 7. 7. 2006

Justice initiative (JI), organizace při OSI, která sleduje nezákonné jednání a pomáhá těm, jež jsou na svých právech poškozeni, a Evropské romské právní centrum odsoudily vynucené vyklizení a zničení domovů obývaných více než 200 Romy včetně stovky dětí ve vesnici Doroznoje v západním Rusku u kaliningradské oblasti. Tamější představitelé dali buldozery rozbírat 37 domů a shořet je do ruin. Demolici umožnil soudní výnos, podle kterého Romové obývali domy protiprávně. Přes sto z vystěhovaných Romů, kteří sem přišli v 60. letech minulého století v rámci politiky bývalého Sovětského svazu a domy dostali (zákaz kočovnictví Romů a jejich následné usazování), žijí v současné době ve stanech a dalších dočasných útlucích sociálně vyloučení a ve fyzickém ohrožení.

Ještě v roce 2001 si mohli vyřídít dokumentaci o vlastnictví, nyní jim hrozí vypovězení z oblasti, někteří již raději uprchli jinam. Spekuluje se, že za odstěhováním Romů je snaha získat perspektivní půdu pro nové komerční využití. Nový guvernér, který nastupoval s prohlášením, že vyčistí oblast od vysoké kriminality třeba i ohněm, stejně jako ruské informační zdroje uvádějí jiný důvod, přičemž nové využití pozemků nevylučují. Tvrdí, že jen tři z padesáti domů jsou postaveny legálně, navíc oblast je známá jako místo překupnictví a distribuce drog na trase Kaliningrad, Polsko, Litva. Na obchodu se mají podílet i děti. Místní představitelé prý nenašli jiný způsob, jak tento nezákonný obchod zastavit. JI ale oponuje, že do obchodu s drogami rozhodně nebyla zapojena většina tam žijících Romů, rasový podtext dokresluje i to, že domy Neromů zůstaly ušetřeny. „Tento bezohledný útok na Romy v Doroznoje musí okamžitě přestat“, rekla Dimitrina Petrova, výkonná ředitelka Evropského romského právního centra. „Ruští představitelé musí poskytnout současným Romům-bezdomovcům humanitární pomoc a adekvátní kompenzaci za jejich ztráty – obnovit legální stav, vrátit jim práva na majetek, který jim náleží.“ Regionální představitelé začali vyklízení kampaň zahájením soudních procesů, v nichž prohlásili, že domy ve vlastnictví romských rodin nejsou obývané za legálních podmínek. Advokáti JI se nevzdávají a dál pokračují v boji jménem několika romských rodin. „Zničení této komunity je mimořádně drzý počin v čase, kdy Rusko předsedá G8 a hostí summit G8 v Petrohradě“, řekl James A. Goldston, výkonný ředitel OSI JI.

Bulharsko předsedá Dekádě romské inkluze

Sofie, 7. 7. 2006

Po Rumunsku přebírá Bulharsko na rok předsednictví Dekády romské inkluze. Ceremoniálu, který se konal v Sofii, se účastnili vysocí představitelé Bulharska, národní a mezinárodní romské organizace. Paní Maria Ionescu, národní koordinátorka Dekády pro Rumunsko, oficiálně předala předsednictví bulharskému koordinátorovi panu Javoru Dimitrovovi, náměstkovi ministryně práce a sociálních věcí Emilie Maslarové. Premiér Bulharska Sergej Stanišev prohlásil: „Všichni občané Bulharska jsou si rovni bez ohledu na náboženskou a politickou příslušnost, mají rovná práva a stejné příležitosti.“ Poukázal na to, že skutečné začlenění Romů musí provázet komunikace

jak s nevládními a romskými organizacemi, tak s Romy jako příslušníky bulharské národnosti. Projekt Dekády romské inkluze 2005–2015 vychází z konference konané v červnu roku 2003 „Romové v rozšiřující se Evropě – Výzva pro budoucnost“, která se konala pod záštitou maďarské vlády. Na organizaci se podílejí Institut otevřené společnosti (Open society institut – OSI), Světová banka, Evropská komise a další iniciativy, jež si klade za cíl odstranit propast mezi Romy a ne Romy, so-

Děti na prodej

Reportéři britského deníku The Sun před nedávnem odhalili případ nelegálního prodeje devítiměsíční holčičky z Chebu. Otevřeli tím téma, jehož skutečnost si uvědomíme teprve ve chvíli, kdy jeden z mnoha případů vyplave na povrch a ohrozí jistoty zdánlivě humánního světa, v němž žijeme.

Nad malou Karolínou museli držet ochrannou ruku všichni strážní andělé. Drtivá většina dětí, které se staly obětmi nelegálního obchodu, bohužel takové štěstí nemělo. Podle odhadů ILO (Mezinárodní organizace práce) je každým rokem jeho obětí více než 1-1,2 milionu dětí. Pro jasnější představu dejme všem obyvatelům Prahy tváře dětí z celého světa. Zhruba tolik je ročně obětí dětské prostituce, levné pracovní síly, obchodu s orgány či nelegální adopce.

Odkud se bere jedna z nevyčerpávanějších forem mezinárodního organizovaného zločinu? Vážně se jedná o problém země třetího světa, jak jsme zvyklí si namlouvat? Nebo stín viny dopadá i na bohaté země? Většina dětských obětí skutečně pochází z chudých rozvojových zemí. Obchodníkům, majícím z této činnosti královské zisky, tu nahrává nestabilní politická situace, nedokonalá legislativa, korupce, chudoba, negramotnost, vysoká a nekontrolovaná porodnost a s tím související nedostatečná registrace novorozenců. Takové děti bez jména, které nejsou vedeny v žádných oficiálních statistikách a formálně tudíž neexistují, tvoří dle zprávy UNICEF (Dětský fond OSN) neuvěřitelných 55 % všech novorozenat porozených v rozvojovém světě. Právě tyto jedinci bez identity se stávají snadnou obětí zneužívání. Mnohdy je důvodem zoufalství rodičů pramenící z totální bída, jindy osud dítěte zpečetí nevědomost a slepá důvěra v cizí osobu slibující něco.

Na druhou stranu to bývají i bohaté, nejenom západní, země, které stojí v roli kupce čekajícího s široce otevřenou náručí. K nelegální adopci jsou často využívány např. děti z Guatemala a putují právě k bohatým, neplodným rodičům. Nejvíce dívek z Asie a východní Evropy končí jako nevěsty na objednávku. Trh s orgány rovněž kvete hlavně ve vyvinutých demokraciích. A Česká republika? Nejvyšší příčku obsadil obchod za účelem sexuálního zneužívání dětí. Do obchodu s dětmi bývají zapleteny i státní orgány a instituce. Špinavé ruce mívají celníci, policisté, lékaři i dětské domovy. Ti všichni domnělí Bohové mají ve skutečnosti dáblské úmysly. I oni z prodeje dětí profitují.

Jak vidno, princip nabídky a poptávky bohužel ovládá i obchod s dětmi. Boj s organizovaným zločinem je boj s větrnými mlýny. Přesto existují mechanismy, které mohou pomoci výskyt některých druhů obchodu s dětmi minimalizovat. V západních státech je porodnost na ústupu, neplodných párů přibývá, to ale nebrání biologické touze po dítěti. Jenom v České republice je ročně adoptováno 500 dětí, přičemž počet žadatelů je pětinasobný. Díky průtahům se některé páry uchýlí právě k nelegální adopci. Zrychlení adoptičního řízení má stále své odpůrce. Nutnost debaty je nasnadě, zvláště je-li stávající systém neefektivní a jedná mnohdy na úkor dětí i rodičů.

Naprostá většina obchodovaných dětí ale „bohužel“ není určena k adopci. Vymýt dětskou prostituci či obchod s orgány se stejně nejspíš nepodaří. Můžeme se alespoň pokusit zkrátit dlouhé prsty obchodníků, a to náležitou legislativou vypracovanou ve spolupráci se zainteresovanými nevládními organizacemi, mezinárodní pomocí, důsledným uplatňováním právních sankcí, osvětou a soustředěnou pozorností médií. Více nevinných dětí, uchráněných před strašlivým osudem, by mělo být světu velkou motivací!

O Čhavore vaš o love

O reportera khatar o britsko sakodvivesesker o lil The Sun na čirla avle pre kauza, andre savi kamenas te bikenel cikňa eňa čhonengera čhajora khatar o Chebos. Sikhade amenge tematos, pal savo duminas ča akor, sar vareso kajso džal avri, the dikhas, hoj e luma kaj dživas, nane ajsi humanno.

Upral e cikňi Karolinka likerenas o vast savore andeli. Aver čhavoren save biken-de, kajsi bacht na has. Sar duminel e ILO (maškarthemutni buťakeri organizacija) hine sako berš andre kajse kauzi bikende vaj 1-1,2 milióni čhavore. Keci oda hin? Ajci sar savore manuša andre Praha. Kajci čhavore hine sako berš andro kauzi

pal e prostitucija, nalegalno buťi, nalegalno adopcija, abo bikenen lengere organi.

Khatar avel avri kajso maškarthemutno organizimen džungalipen, pre savo mek zaroden o love? Čačes oda hin problemos andro o štatí khatar o „trito svetos“ sar sam sikhade amenge te phenel? Nane došale the o barvale štatí? But čhavore čačes hine khatar o čore štatí. Ola, so lenge kajso biznisos anel but love andro žebi, džanen, hoj andre kajse štatí hin na stabilno političko situacija, na lači legislativa, korupcija, čoripen, negramostnosť, na lači registracija, sar o čhavore ufon. Ajse čhavore bijal o nav, save nane andro oficialne štatistiki, the formalhones na ekzistinen, hine pal o hiros khatar o UNICEF (čhavorikano fondos OSN) manuš na paťal, 55% savorendar so ufon andro „rozvojové státy“. Ajse čhavorenca, manušenca bijal e identita pafis sako šaj kerel, so kamel. Varekana hine o manuša ajse čore, hoj na džanen, so aver te kerel. Varekana o čhavore na džanen, so avela, te pačan manušeske, saves na prindaren. Pre aver sera, oda hine the o barvale, na ča o zapadne štatí, save likerens andro vasta o

love. Kije nalegalno adopcija len pobuter le čhavoren khatar e Guatemala the džan paš o barvale manuša, so len našti aven čhavore. Nekhubter teme čhaja la Asiatar the vichodno Evropatar hine bikende pro bijav, u o murša penge len anglal kiden avri.

Mekhubter džal o biznis le organenca andre igen lače demokraciji. The e Čechiko republika? Nekhubruneder than hin andre seksualno džungalipen le čhavorenca. Andro biznisos le čhavorenca hin phandle the o štatne organi the o instituciji. Melale vasta hin le celhiken, la policija, le doktoren the andro čhovorikane khera (dětské domovy). Kajse manuša pen keren Devleske, afe hin len šarkaňskerí godi. Kamen pro kajso biznisos, te zarodel o love.

Oda hin avka, te vareko mangel, ta o špekulanta leske den.

Phares hin mujal kajse džungalipena vareso te kerel. No hin ajse mechanismi, save šaj kajso nalačhipen mosaren. Andro zapadne štatí na ufon ajci čhavore, but manušen našti aven čhavore, ale čhavores kamen. Andre Čechiko republika hin sako berš adoptimen vaj pandž šel čhavore, the mek pandžvar buter manuša čhavores mangel. Te kerel sigeder adopcija, pal oda pes del but duma. Vareko kamel, vareko na. Kampil palal te vakere, mek buter, te o sistemas nane efektívno, the nane lačo aňi predal o čhavore, aňi predal o daja the o dada. O čhavore save pen bikenen, nane pre adopcija. E prostitucija le čhavorenca, abo o biznisos le organenca na našola pal e luma. Šaj čhinas le špekulanten pal o angušťa lača legislativaha, savi keraha jekhetanes le na rajipengere organizacija, šaj amenge den o vast aver štatí, šaj zoraes likerens o pravne (justične) sankciji, šaj palal zoraes vakeren o medija. Bari motivacija andro problemos hine o čhavore, na kampil lenge kajsi bibacht!

Jak lze pomoci pražským Romům?

Program iniciativy společenství EQUAL je zaměřen na podporu celoživotního učení a postupů umožňujících vyloučeným romským komunitám v Praze rovnoprávný přístup na trh práce. Jde o dlouhodobý program financovaný z rozpočtu EU a státního rozpočtu.

V ČR je jedním ze stěžejních cílů programu objevit dosud skryté příležitosti a dát novým, promyšleným a komplexním způsobem pracovní šanci těm Romům, kteří se chtějí vzdělávat, zvyšovat si kvalifikaci a najít si zaměstnání.

Činnosti všech zúčastněných partnerů projektu, který představujeme, si kladou za cíl zmírňovat diskriminaci a nerovnosti na trhu práce, kterým je romská komunita vystavena. Každý partner sehraje v projektu svoji roli a garantuje své aktivity. Jejich propojení posiluje základní snahu pomoci těm, kteří to potřebují; nabízí jim různé možnosti přípravy na práci, studium, rekvalifikace atd. V praxi to konkrétně znamená, že jedni oslovují pražské zaměstnavatele, druzí se snaží jednotlivými nabídkami podporovat Romy všech věkových kategorií při vstupu na trh práce a při získávání kvalifikace, vzdělání a zaměstnání. Výsledkem snah a aktivit těchto partnerů je samozřejmě zvýšení zaměstnanosti Romů v Praze. Po třech letech trvání projektu (do srpna 2008) hodlají partneři vytvořit – na základě dosažených poznatků a zkušeností – dosud chybějící inovativní model vzdělávání a zaměstnávání tak, aby se dal použít i v jiných městech a krajích v celé republice, ale i v dalších státech EU.

Hlavním příjemcem financí projektu je Občanské sdružení Slovo 21, známé zejména dlouholetým organizováním Světového romského festivalu Khamoro a nejrůznějšími projekty pro cizince žijící v ČR a romskou menšinu. Slovo 21 na tomto projektu spolupracuje s pěti dalšími národními partnery: hlavním městem Prahou, občanským sdružením Romea, občanským sdružením R-Mosty, Základní školou Havlíčkovo náměstí v Praze 3 a Úřadem městské části v Praze 3. Do českého projektu byli po důkladném výběru přizváni 2 zahraniční partneři – z Portugalska a ze Slovinska. Portugalský partner Município de Coimbra (Město Coimbra) doma realizuje zajímavý projekt Nomad's Park – vesnička, která je jakousi přestupní stanicí pro Romy ze sociálně slabšího prostředí. Romové tam rok dva žijí a díky sociálním pracovníkům, psychologům a dalším odborníkům se vyzbrojují na co nejeefektivnější začlenění do většinové společnosti. Mají rovněž možnost doplnit si vzdělání. Po dvou letech se musí pokusit sami do života města Coimbra zapojit – najít si vlastní bydlení, práci atd. Slovinský partner Regional Development Agency Mura připravil projekt, jehož nosnou aktivitou je vytvoření statutu romských mentorů – období romských poradců v ČR; vytvořil též Romské vzdělávací centrum. Všechny spolupracující subjekty se vzájemně znají, dlouhodobě spolupracují, každý z nich má na poli tzv. romské tematiky bohaté zkušenosti – a právě na nich se snaží postavit své dílčí aktivity. Hlavní cílovou skupinou v ČR jsou pražští Romové všech věkových kategorií. Předkládané projekty se totiž mohly vymezit buď na Prahu, nebo na celou republiku kromě hlavního města. Vzhledem k tomu, že všechny české partnerské organizace sídlí a působí v Praze, zvolili jsme jako místo působení projektu právě Prahu.

Vraťme se nyní k aktivitám, které projekt nabízí; nejdříve ale jedno upřesnění: nejvíce informací vám poskytně adresa www.equalromea.cz (též na www.romea.cz), kde naleznete sekci Equal.

Jednotlivé aktivity partnerů jsou zaměřeny například na žáky základních škol, na mladé Romy a studenty či nezaměstnané; jiné se věnují romským ženám, pracovníkům malých neziskových organizací, zájemcům o rekvalifikační kurzy i zájemcům o práci v médiích.

Kromě toho úsilí partnerů ovlivňuje i další české a zahraniční neziskové organizace, širokou veřejnost a logicky též státní správu a samosprávu, případně naši legislativu.

Při přípravné fázi, ve které byli vybiráni národní i mezinárodní partneři a upřesňová-

ny konkrétní aktivity projektu, byl kladen důraz především na vzdělávací kurzy a poradenské činnosti (například na velice potřebné přípravné kurzy k přijímacímu řízení na vysoké školy pro romské studenty; motivační poradenství; oborově zajímavé rekvalifikační a kvalifikační kurzy; školení terénních zprostředkovatelů práce a podobně). Ve druhé fázi projektu, především od září 2005, již jde o konkrétní realizaci samotných aktivit:

Hlavní příjemce – Občanské sdružení Slovo 21 – uspořádal pro romské uchazeče přípravné kurzy pro přijetí na střední školy. Probíhaly od listopadu 2005 do dubna 2006. Kurzy přípravy na vysoké školy pro romské uchazeče proběhly od prosince 2005 do května 2006. Další budou následovat. Dlouhodobý program pro romské ženy s názvem Ženy to umějí zahrnuje výuku angličtiny, počítačové kurzy a motivační kurzy. Ženy obdrží osvědčení o jejich absolvování. Cílem je především zlepšit možnosti jejich uplatnění na trhu práce.

Internetové centrum o. s. Romea

Z nejnovějších aktivit projektu EQUAL, které realizuje **Občanské sdružení Romea**, je třeba zmínit rozběh Internetového centra v Moravské ulici 43 v Praze 2, kam mohou romští zájemci o práci přijít. Vyškolení pracovníci jim tam rádi pomohou s vyhledáním vhodného uplatnění. Zájemci se dále seznámí se základy práce s počítačem, zorientují se v Internetu atd.

Dalším logicky navazujícím výstupem je již funkční Internetová burza práce, která by se měla stát účinnou cestou, jak napomoci rychlému hledání pracovního uplatnění pro ty, kteří to budou potřebovat. Romea na konci června zahájila provoz této u nás opravdu ojedinělé aktivity. Její webové stránky <http://www.burzaprace.romea.cz/> poskytují aktuální informační servis o volných pracovních místech v ČR a zahraničí i o rekvalifikacích a jiných kurzech. Projekt

mysl i na mladou generaci. Ji je určen oddíl stipendií a stáží pro studenty. Nedílnou součástí je rovněž poradna, která pomůže praktickými radami při hledání zaměstnání.

Romea dále od března 2006 pořádá kurz vzdělávání mladých talentovaných Romů pro práci v mediální oblasti – absolventi získají osvědčení ministerstva školství, které jim umožní ucházet se o práci v médiích. Aktivit je vícero, ale skutečně podrobněji je můžete prostudovat na avizovaných internetových stránkách.

Hlavní město Praha, další z partnerů projektu, pořádá bezplatné kurzy zvyšování kvalifikace; v nich se pražští Romové učí novým dovednostem kvůli nalezení pracovního uplatnění. Účastníci tohoto typu vzdělávání se již například naučili pracovat na počítači, další úspěšně absolvovali rekvalifikační kurz na svářeče; probíhají další kurzy, v nichž zájemci usilují o získání řidičského průkazu na nákladní automobily. Připravují se i kurzy kadeřnic či kosmetiček pro romské ženy.

Sdružení R-Mosty pracuje v rámci projektu na přípravě romských dětí pro vstup na trh práce. Mládež ve věku 12–15 let má přístup do tzv. nízkoprahového klubu. Vybrané děti procházejí sérií workshopů, přednášek i exkurzí do vyšších stupňů škol i přímo na pracovištích. R-Mosty pořádají také Dlnu romských žen ve spádové oblasti Prahy 3, 8 a 10. Ženy v ní mohou trávit aktivně a smysluplně volný čas, zdokonalit se v tradičních i nových řemeslech, naučit se dovednostem použitelným pro vstup na trh práce.

Úřad městské části Praha 3 coby další z partnerů projektu se snaží svými aktivitami zlepšit profesní kvalifikaci romských dětí tak, aby se v budoucnu zvýšila jejich šance uplatnit se na trhu práce. Realizuje výjezdová soustředění pro romské žáky 7. a 8. ročníků ZŠ zaměřená na získávání sociálních dovedností a motivaci k profesní orientaci, což je vhodné pro lepší přístup na trh práce nebo další studium.

Základní škola Havlíčkovo náměstí v Praze 3 postupně vytvořila komplexní výchovně-vzdělávací program pro žáky z odlišného sociokulturního prostředí; škola totiž sídlí na Žitkově, kde je velká koncentrace romské populace i děti ze sociálně slabých skupin. Funguje zde školní poradenské pracoviště, kde působí speciální pedagog, psycholog, školní metodik prevence a výchovný poradce. Pracoviště slouží denně potřebám dětí a jejich rodičů; nabízí účinnou, systematickou a cílenou podporu tam, kde by za běžných okolností hrozilo vážné, mnohdy zbytečné školní selhání. Ve škole pracuje i pět plně kvalifikovaných asistentů učitele, kteří pomáhají jak v komunikaci s rodiči, tak při výuce; aktivně se též podílejí na zájmových mimoškolních činnostech žáků. Děti mohou využívat celodenní program s množstvím nabízených kroužků, které jsou zdarma.

Na tříletý projekt a veškeré aktivity je vyčleněno cca 26 milionů korun. Projekty podpořené z programu CIP EQUAL jsou financovány 50 % z rozpočtu Evropské unie a 50 % ze státního rozpočtu dané země – v našem případě České republiky.

Průběžné hodnocení projektu probíhá již od jeho začátku jak ze strany příjemce, tak ze strany zahraničních partnerů, kteří navzájem hodnotí průběh svých aktivit. Kromě toho budou do projektu zapojeni nezávislí evaluátoři; je také samozřejmé, že průběh projektu kontroluje řídicí orgán, kterým je v České republice Ministerstvo práce a sociálních věcí ČR. Dnes vám nabízíme článek, který vlastně propojuje dvě probíhající aktivity – činnost občanského sdružení Romea a projekt Městské části Prahy 3. Právě ta totiž uspořádala první motivační soustředění pro žáky 7. a 8. tříd základních škol. Oškolení se rozhodli napsat studenti „mediálního kurzu“, kteří se teprve učí, jak s danými informacemi zacházet, které psát a vysílat v rádiu či televizi. Do Louňovic pod Blánkem se ať rozjeli s nadšením. Výsledek jejich snažení si můžete přečíst na následujících stranách.

Cestou ke vzdělávání a snižování nezaměstnanosti

Dvacet pět dětí, respektive „náctiletých“, se s pedagogickým doprovodem rozjelo do Louňovic pod Blaníkem. Právě v tamním rekreačním středisku totiž ve dnech 22. 5.–2. 6. 2006 probíhalo první motivační soustředění, jehož cílem je pomoci mladým lidem vybrat si správnou školu související s tím, co by chtěli v budoucnu dělat. Projekt je realizován Úřadem městské části Praha 3 (Odbor sociálních věcí – oddělení sociální prevence). Cílem soustředění je motivovat žáky 7. a 8. tříd základních škol k dalšímu vzdělávání, a tím jim pomáhat k tomu, aby se v budoucnu lépe uplatnili na trhu práce.

Olympiádu děti pořádají Eva Potměšilová, Silvie Šilhanová a Viera Neizerová

Před koncem školního roku se pětadvacet dětí ze ZŠ Havlíčkovo náměstí na Praze 3 sešlo na motivačním soustředění v Louňovicích pod Blaníkem. Prostředí nabízelo atmosféru „školy v přírodě“, která navazuje na zdravotní kurzy v rámci ozdravných pobytů. Tato aktivita je součástí projektu „Podpora Romů v Praze při vstupu na trh práce“ podpořeného Evropskou unií z programu Equal. O něm a jeho partnerech píše kolegyně na předchozích stranách. My se nyní zaměříme na toto setkání.

Koordinátorem motivačních kurzů je Daniel Škarka, který má zkušenosti s vedením romské mládeže. Věnoval se volnočasovým aktivitám v nízkoprahovém centru pro romské děti a mládež v Jihlavě. V rámci studia se zabýval prací streetworkera a sociální prací. V současné době studuje druhým rokem na Karlově univerzitě romistiku, která tvoří samostatný obor.

Na Městském úřadu Prahy 3 v Odboru sociální prevence pracuje od dubna letošního roku. „Cílem projektu je vytypovat některé žáky a motivovat je ke studiu na středních školách, například za účelem získání lepších podmínek pro budoucí zaměstnání. V dalším školním roce se plánují čtyři motivační výcviky. V budoucnu tyto žáky „předáme“ dalším partnerům, kteří pracují se středoškoly, a dál se bude pracovat na jejich motivaci. Plánujeme, že by se s nimi mělo pracovat po celou dobu dospívání,“ objasňuje Daniel Škarka.

Jedna z přednášek

vytvoří posudky pro přibližně patnáct námi vybraných dětí, které se budou jevit nejperspektivněji. Před výjezdem na druhé soustředění bychom tedy měli mít už nějaké výsledky, a tak se budeme moci na tyto děti lépe zaměřit,“ upřesňuje. Další soustředění je plánováno na přelom září a října, kde bude připraveno více motivačních a volnočasových aktivit.

Během pobytu se po týdnů vystřídají učitelé, kteří organizují dopolední výuku. Učitelky Ludmila Kellerová, Jarmila Kynčlová a Jana Bártová se vymění za učitelky Silvu Šilhanovou, Věru Neizerovou a Evu Potměšilovou. Učitelé mají možnost více se seznámit s dětmi a lépe je poznat mimo školu. Při výuce se využívá prostředí, ve kterém se děti s pedagogy nacházejí. Děti mají možnost porovnat teorii, vyučovanou v hodinách přírodopisu a vlastivědy, zejména při výletech, např. na horu Blaník či na rozhlednu. Poté si zahrají divadlo, a tak se lépe seznámí například s pověstí o blanických rytířích. Do volnočasových aktivit spadají pořádání Olympiády, soutěže, ve které si malí sportovci mohou změřit síly v různých sportovních disciplínách, např. skoku do dálky, kopu na branku a volejbalu. Děti se také těší na další soutěž – Miss a Missák školy. Na tomto soustředění získají účastníci užší a často i velice hezký vztah ke svým učitelkám; ty se snaží zastoupit rodiče i v takových chvílích, jako je večerní příprava jídla, povídání si a podobně.

Na víkend přijel na minulé soustředění školní psycholog Lucian Kantor, který nabízí pomoc při urovnávání vztahů. „Dětem, když jsou mimo své prostředí, může tato změna přinést pozitivní věci; to slouží jako základní kámen při motivaci. Moje působení ve škole je časově omezené, a proto chci děti více poznat i mimo prostor školy. Hry, které jsme hráli, byly pro mé poznání podnětné. Je důležité dát dětem zpětnou vazbu, zjistit, nakolik jsou individualisté a také na jaké úrovni funguje spojení s tou určitou skupinou, kde například mohou dělat v komunikaci

Daniel Škarka

Žáky se snaží podpořit a motivovat program, který zahrnuje informační cyklus přednášek. Jednu z nich představuje i prezentace Střední školy zdravotnické a Střední školy technické z Prahy 10.

Jednou z prvních přednášejících se stala paní Jana Pozděňová z Úřadu práce hlavního města Prahy, která informovala o možnostech po skončení ZŠ. „V lokalitě, ve které působí Základní škola Havlíčkovo náměstí na Praze 3, se nachází velká komunita Romů, kteří jsou bez zaměstnání; víme, že v rámci projektu má beseda svůj význam. Zajímavé bude setkání s romskou osobností. Na besedu jsme pozvali Ladislava Gorala z Úřadu vlády, který bude v rámci výcviku vysvětlovat, proč je dobré se vzdělávat, a promluví o dalších možnostech uplatnění se na trhu práce. V budoucnosti připravujeme pro tyto žáky spolupráci s Pedagogicko-psychologickou poradnou v Praze 3. Psycholog Klíma, který se bude zabývat studijními předpoklady,

s ostatními chybu. Motivace je důležitá; správná motivace by měla být počátek všeho. Každý má svůj příběh. Někdo je na základní škole jedničkář a během studia na gymnáziu, v pubertě, se něco zlomí a v budoucnu skončí na nejnižší pracovní pozici, jelikož nemá dokončené vzdělání. Další může studovat učební obor, a pak ho vzdělávání „chytí“ a dodělá si vysokoškolské vzdělání. Není důležité stěžovat si na to, že svět je „zlý“, jak kdysi řekl profesor Matějček; je lepší „nakazit“ dobrým jednáním lidi kolem sebe, vytvářet takové ostrůvky. Tím mají lidé možnost se se svým osudem vyrovnávat a snažit se svou situaci měnit.“

Během celého soustředění byli přítomni dva romští asistenti Pavel Bily a Kristýna Gorolová. Na Základní škole Havlíčkově náměstí pracuje pět romských asistentů, kteří pomáhají dětem a jejich rodičům usnadňovat spolupráci mezi rodinou a školou. Na škole existuje možnost využití PC kursů pro rodiče žáků, asistenty i děti. Kristýna Gorolová pochází ze Žižkova a rodiče žáků zná, a tak je spolupráce mezi rodiči a školou dobrá. Pracuje na této škole rok a v její náplni práce je vedení tanečního a hudebního kroužku pro děti od 11 do 15 let. Taneční soubor Jagori reprezentuje školu v tradičních romských krojích. „Svou práci jsem motivovala i svou dceru, která také pracuje jako romská asistentka na této škole.“

Pavel Bily pracuje ve funkci romského asistenta devátý rok: „Pro děti můžu být také motivací v tom, že vidí, že Rom může dělat zajímavou práci. Na tomto soustředění jsem hlavně proto, že mám zkušenosti s dětmi z táborů a mimoškolních aktivit, jako je například vedení fotbalového kroužku. V soustředění vidím velký smysl, protože se dětem ukazují možnosti, jak se nasměrovat ke vzdělávání. Jsou tady i děti z majority a prohlubují se i sociální vazby mezi spolužáky.“ Pavel Bily děti motivuje ke vzdělání i tím, že vystudoval Sociálně-právní školu v Praze. Při Základní škole na Havlíčkově náměstí v Praze 3 má v září letošního roku být otevřena pobočka Střední sociálně-právní školy a mnoho dětí přemýšlí o studiu a o práci sociálního pracovníka.

27. května 2006 se s příjezdem dalších učitelů během dne rozlila řeka Blanice z břehů a voda stoupla o cca 30 cm. Děti byly evakuovány do jiných chatěk. Vedení a žáci tuto situaci zvládli a brali to spíše jako dobré oživení pobytu. Projekt motivačního soustředění má do budoucna velký význam, jelikož pomáhá motivovat romské děti dál ve vzdělávání. Nabízí nenásilnou formou reálnou situaci, a tak se žáci mohou lépe rozhodnout pro další vzdělávání. Projekt má přesvědčit rodiče žáků, aby své děti ve vzdělávání podporovali. Zajímavým poznatkem je i to, že rodiče žáků, kteří například neměli žádnou zkušenost s PC, se ve škole spolu s asistenty a vedením školy snaží přizpůsobit novým věcem a držet krok v této společnosti a hlavně se uplatnit. Anketa nám prozradila, že děti mají zájem jít dál studovat a vidí smysl v samotném vzdělávání.

Projekt motivačního soustředění má do budoucna velký význam, jelikož pomáhá motivovat romské děti dál ve vzdělávání. Nabízí nenásilnou formou reálnou situaci, a tak se žáci mohou lépe rozhodnout pro další vzdělávání. Projekt má přesvědčit rodiče žáků, aby své děti ve vzdělávání podporovali. Zajímavým poznatkem je i to, že rodiče žáků, kteří například neměli žádnou zkušenost s PC, se ve škole spolu s asistenty a vedením školy snaží přizpůsobit novým věcem a držet krok v této společnosti a hlavně se uplatnit. Anketa nám prozradila, že děti mají zájem jít dál studovat a vidí smysl v samotném vzdělávání.

Anketa

Žáci sedmých a osmých tříd ze Základní školy Havlíčkově nám., Praha 3, účastníci motivačního soustředění v rekreačním středisku Louňovice pod Blanicí

Pomohlo ti toto soustředění přemýšlet o budoucím studiu, zaměstnání?

Miroslav Michálek,

žák 8. třídy, věk 15 let

Toto soustředění mě ovlivnilo. Myslím, že jsem manuálně zručný, a chtěl bych jít na střední odborné učiliště – obor podlahář.

Marie Mirgová,

žákyně 8. třídy, věk 14 let

Mě asi příliš neovlivnilo. Já jsem pořád stejná ale přemýšlela jsem, že bych šla studovat střední sociálně-právní školu, která bude zřízena na naší základní škole, se zaměřením na sociální práci.

Martin Demeter,

žák 8. třídy, věk 15 let

Soustředění mě v tomto směru neovlivnilo zásadním způsobem, já se rozhodně vzdělávat budu, vždycky jsem to chtěl. Přemýšlím o studiu na střední sociálně-právní škole, která bude zřízena na naší základní. Chtěl bych být sociálním pracovníkem.

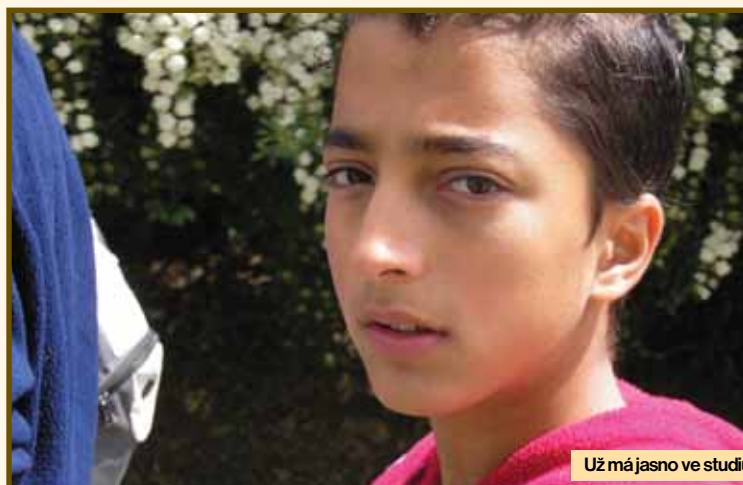
Tereza Velanová,

žákyně 8. třídy, věk 16 let

Toto setkání mě osobně ovlivnilo. Určitě se budu dál vzdělávat a jsem už přijata na střední odborné učiliště obor kuchař-číšník.

Chvilke volna

Už má jasno ve studiu

Liana Švehlová,

žákyně 7. třídy, věk 13 let

Určitě se budu dál vzdělávat a asi od šesté třídy mám představu jít na ekonomiku. Zatím ale jsem v sedmé třídě a mám ještě čas si vše rozmyslet.

Tomáš Němec,

žák 8. třídy, věk 15 let

Ano, toto soustředění mě ovlivnilo a určitě bych se chtěl dál vzdělávat. Už jsem přijat na střední odborné učiliště obor mechanik strojů. Jde o obor s maturitou.

Markéta Paezová,

žákyně 8. třídy, věk 14 let

Tady ten pobyt mě ovlivnil. Určitě půjdu dál na nějakou školu. Báví mě si hrát s vlasy a přemýšlím o povolání kadeřnice.

Dominika Nováková,

žákyně 8. třídy, věk 15 let

Myslím, že vůbec ne, beru tady ten pobyt jako školu v přírodě. Představu o své budoucí škole mám již delší dobu a chtěla bych jít na střední školu ukončenou maturitou, nejlépe hotelovou školu.

Gina Mižigarová,

žákyně 8. třídy, věk 15 let

Budu se dál vzdělávat. Nejdříve jsem přemýšlela, že budu kadeřnice, ale zajímá mě i střední škola sociální.

Marek Sivák,

žák 8. třídy, věk 14 let

Určitě se budu dál vzdělávat. Nemyslím, že toto soustředění mě ovlivnilo, já to mám dobře promyšlené již dlouho. Půjdu na obchodní akademii v Praze.

„Můj cíl je profi ring“

Rodič Pražák Tomáš Pollák, který bydlí společně se svou rodinou v centru Prahy, během uplynulých tří let dosáhl skvělých sportovních výsledků v oblasti boxu. Studuje SOU, obor instalatér, a nyní dokončuje druhý ročník. Škola ho baví a prospěch má dobrý. Sportu se věnoval už od dětství, ale box je nyní jeho prioritou, které se věnuje denně. Je držitelem několika titulů, a dokonce se jako junior účastní soutěží pro muže. V sedmnácti letech má za sebou účast na mistrovství republiky za muže i juniory, a také zastupuje reprezentaci České republiky. Trénuje u známého trenéra Jana Baloga, který řídí boxerský klub BC Palestra. Tam se naučil všemu, co v ringu umí, a jak sám dodává, je za to svým trenérům velice vděčný.

Tomáš Pollák je oblíbený ve společnosti pro svou vyrovnanost a úctu k lidem. Lidé si ho váží za jeho srdečnost. Jeho jméno je dnes mezi romskou mládeží známé skoro v celé Praze. Od čtrnácti let, kdy začal boxovat, se pro něj mnohé změnilo. Sportem byl spjat už od dětství, když jako malý hrál fotbal za klub AC Slavia Praha za první ligu; sám to považuje za úspěch. Říká, že ve všem, co dělá, chce dosáhnout maxima. Boxu se věnuje již tři roky a v posledních dvou letech několikrát uspěl. Z mistrovství republiky si v roce 2005 přivezl bronzovou medaili, v Sokolově získal druhé místo v mezinárodním turnaji juniorů a dvakrát za sebou se umístil jako stříbrný v soutěži Memoriál J. Tormy. Přesto Tomáš tyto úspěchy považuje jen za zlomek toho, čeho chce docílit. Jeho snem je dostat se do profi ringu. „Udělám pro to všechno, ať to stojí co to stojí,“ říká přesvědčivě.

Jeho mottem je nikdy se nevzdát a nedat nikomu nic zadarmo. Má vysoké ambice a za těmi si stojí. „Vím, že to nebude všechno hned, ale pomalu to přijde, všechno je to na pohodu,“ dodává s úsměvem.

Od té doby, co začal boxovat, má za sebou třiatřicet utkání ve váze 69 kg. A sám cítí, jak tvrdosti v zápasech přibývá. Každý zápas je pro něj těžší a tvrdší, na každý se musí pečlivě připravovat. Trénuje i několikrát denně a každý den. Mnoho mladíků v jeho věku má jiné zájmy, jako je zábava a diskotéky, ale pro Tomáše je na prvním místě trénink. „Většina mých přátel jsou pro mě mnohdy nepřáteli. Často se mi diví, že nepiju a nežiju jako oni, ale mě to neláká. Box mě naplňuje ve všech směrech, i když je to dřina,“ říká Tomáš.

Trenérů si moc vážím

Za své úspěchy vděčí trenérům J. Balogovi a A. Hauerovi. Nejen, že ho boxu naučili, ale dávají mu velké možnosti, jak na sobě dále pracovat. Dávají mu možnost začlenit se do tréninku s boxery, jako jsou L. Kutíl či L. Řezníček ml, a to je pro něj obrovská zkušenost, za kterou je všem vděčný. „Bez nich bych nebyl nic,“ říká od srdce.

Letos si Tomáš na utkání Memoriál Oldřicha Markoviče zlomil silnější levou ruku, zdravotní potíže mu nedovolily dva měsíce závodit, přesto všechno stále trénoval a možná i zadržovaný adrenalin způsobil, že po uzdravení vyhrál tři velice těžké zápasy za sebou, dva u nás a jeden v Německu. Tím se dostal do reprezentace pro muže na mistrovství republiky v pouhých sedmnácti letech. „Trenéři mi ušili speciální trénink, abych si zdokonalil tu zdravou ruku, jsem jim za všechno vděčný. Jsou jako moje rodina.“

Špatný los

Mistrovství republiky, které začalo 26. 5. 2006, našeho mladého boxera nenaplnilo zrovna podle jeho očekávání. Přípravoval se na poslední chvíli, protože do posledního okamžiku nebylo jasné, komu bude přiznána funkce reprezentanta; Tomáš zastupoval středočeský kraj. Bohužel hned v začátku při losování mu byl zvolen obávaný protivník Horváth z Ústí nad Labem. Je to borec, který má již přes dvě stovky zápasů a je jedním z nejlepších ve své kategorii. Tomáš přes něj do dalšího utkání nepostoupil, ale velice si cení tohoto úspěchu. „Odbojoval jsem s ním čtyři kola a i on měl co dělat, nestydím se za to, proti němu jsem ještě kluk a můj čas teprve přijde.“

Nyní se Tomáš připravuje na mezinárodní turnaj, který se koná v Chorvatsku. Setkají se tam nejlepší boxeři všech zemí Evropy. Maximální věková hranice boxerů je jednadvaacet let. V případě, že se Tomáš umístí do pátého místa, znamenalo by to pro něj účast na Mistrovství světa 2006.

Pro mladého boxera je to velká příležitost, jak se představit, a proto v současnosti trénuje čtyřikrát denně a každý den.

Mistrovství světa bude probíhat v Africe a Tomáš se ho moc touží zúčastnit. Říká s úsměvem: „Už jen proto, že je to v Africe, a tam bych se chtěl podívat.“ Ale doopravdy ho láká pocit obhajovat Českou republiku ve světovém turnaji tohoto měřítka.

Léto – čas pro brigádu?

Zdravím vás všechny! Doufám, že jste si dvouměsíční volno, které stejně jako každý rok uteklo neskutečně rychle, užili v tom nejlepším slova smyslu. Já jsem si opravdu užil! Na pláži u moře v africkém Tunisku. Nádhera! Návštěva jakékoliv jiné civilizace mě vždy neuvěřitelně obohatí. Počínaje pro mě netradiční stravou, konče historickými památkami. Mnoho mladých lidí jezdí do zahraničí nejen za poznáním či na dovolenou, ale také za prací. I řada mých spolužáků pracuje o letních prázdninách v sousedním Rakousku a Německu. A právě brigádám očima mladých Romů a Neromů bude patřit tato stránka. Pokud máte jakékoliv zkušenosti s letními brigádami, napište nám na romea@romea.cz nebo na tomasbystry@seznam.cz. Své příspěvky můžete zasílat i na adresu naší redakce. Mrkněte také na www.skola.romea.cz!

Chodíte na letní brigády? Jak moc se vám to vyplatí? Dáváte přitom přednost manuální práci? Jezdíte za brigádou do zahraničí?

Co na to Tomáš Bystrý?

Sám moc dobře jako student vím, že dnešní studentský život je čím dál nákladnější, každá koruna je proto dobrá. S takovou vidinou se mnozí studenti pouští do shánění letní brigády. Ovšem – nejenže začátkem prázdnin mohou být výhodnější brigády obsazené, ale i když letní brigádu přeci jenom seženete, nemáte mnohdy ještě vyhráno. Řada mých známých se každoročně přesvědčuje o tom, že pracovní-právní vztahy jsou dost spletité. Zvlášť potom, co například naivně přistoupí na ústní dohodu, anebo začnou pracovat, aniž mají v ruce řádnou pracovní smlouvu. Proto se ústní dohodě raději vyhněte!

Rád bych vás seznámil s dalšími radami, jak nepodlehout vypočítavým zaměstnavatelům, ale počet řádků pro tuto stranu nabývá...

Podívejte se na www.burzaprace.romea.cz!

Není brigáda jako brigáda

Kromě klasické letní brigády je ještě mnoho dalších způsobů, jak si dospívající mohou vydělávat peníze, a to mnohdy i životu nebezpečnou činností. Mytí aut na hlavní ulici v centru Prahy je jednou z nich. Partě teenagerů, kterou tvoří převážně pražští romští kluci ve věku od třinácti do sedmnácti let, se tento druh výdělků peněz zřejmě dost zalíbili. Můžete je vidět, projdete-li Žitnou ulicí nedaleko náměstí I. P. Pavlova v Praze. Tihle mladíci čekají na jedné z nejrušnějších silnic, až řidičům semafor ukáže červenou. Vtom se každý „týpek“ vrhne na jedno auto a začne s mytím, ačkoliv ještě předtím mu řidič ukazoval, že nemá o umytí skla zájem. Původně jsem měl psát právě o těchto partě kluků, ovšem...

...Jakmile jsem pár metrů před nimi vyndal z batohu fotoaparát a diktafon, hoši odmítali odpovídat na jakoukoliv otázku.

Vše pak vyvrcholilo, když začali s výhrůžkami. Divl jsem se, protože jsem skoro stejně starý a navíc přeci naši prarodiče mluví stejnou řečí – romsky. Anebo to právě bylo také proto...

Jan Zapletal z obvodního ředitelství Městské policie pro Prahu 2 se k tomuto případu vyjádřil: „Problém je v tom, že velká většina těchto myčů aut je nezletilá. Pokud je ztotožníme, vše se potom udává na úřad na odbor sociální péče. Ze zákona můžeme v tomto případě udělat jen toto. Ti umývači ohrožují nejen sebe, ale také účastníky silničního provozu. Proto je to tak nebezpečné.“

Pepa Gaži,

17 let, SOU – automechanik

Jasně že chodím na brigády. Každý rok! Pracuji u táty, kde třídíme odpad. Výhodou je, že to nemusím dělat ručně, jsou na to všelijaké stroje. Když se hodně snažím, vydělám si docela dost peněz. Mám padesát korun za hodinu, někdy k tomu dostanu

i nějaké dyško. Za ten měsíc si můžu vydělat až deset tisíc. A práci v zahraničí? Ne, to jsem ještě nezkoušel.

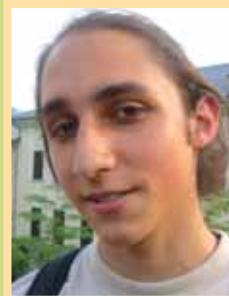

Lucie Demeterová,

20 let, technicko-administrativní škola

Škoda, že mladých „Romáků“ nechodí na brigády více. Častokrát je tam nechtějí pouštět ani sami rodiče. Já v létě prodávám zmrzliny. Ta práce mi vcelku vyhovuje. Do ciziny bych pracovat asi nešla, i když je tam značně

lepší finanční ohodnocení než tady. Problém je totiž v tom, že neumím až tak dobře anglicky.

David Černý,

16 let, gymnázium

Letos půjdu na brigádu poprvé. Teda alespoň v to doufám! Táta mi to slíbil. Měl bych jít právě k němu do firmy dělat nějaké inventury. Myslím si, že oproti předešlým letům zájemců o možnost brigádu čím dál víc přibývá. A jsou mezi nimi většinou -náctiletí.

A není divu! Podívejte se, dnes když nemáte peníze, tak můžete sedět doma a čumět tak akorát na bednu.

Simona Bendová,

17 let, obchodní akademie

Mám kamaráda, který odjel na prázdniny pracovat do Anglie. Má výhodu v tom, že opravdu angličtinu ovládá výborně. Bude tam prodávat ve stánku párky. Říkal, že si tam vydělá za měsíc, co já za měsíce tři. Od června uklízím v jednom pražském baru.

Moc mě to nebaví, ale když jiná možnost nebyla, nedá se nic dělat.

Žít po svém

Michaela Holubovou znám „zblízka“ už několik let, a tak můžu směle a s radostí prohlásit, že v tomto roce se jí opravdu daří. Září jako nikdy předtím. Žena-Romka, žena-vysokoškolačka, žena s úžasným smyslem pro humor. Žena, která si staví před sebe velké cíle a má především na sebe velké nároky. Žena, která má dar žít po svém, a konečně žena, kterou nepřestávám i po několika letech, co sleduji její život, obdivovat.

Michaela je městský člověk. Narodila se v Praze, bude jí 26 let a již pátým rokem pracuje jako sociální pracovnice na MČ Praha 13. Zabývá se minoritami a v současné době ji nejvíc zaměstnává studium při zaměstnání a samozřejmě její práce. Říká: „Dokončuji studium na vysoké škole, magisterský obor zaměřený na sociální práci. Zbývá mi ještě obhájit diplomovou práci na téma Sociální postavení romských rodin a udělat státní závěrečné zkoušky. Studium bylo náročné časově a především finančně, ale jsem ráda, že mám již před sebou cílovou pásku, i když je to pro mě ten nejnáročnější úsek. Práce s minoritami je pro mne smysluplná. Děláním ji ráda. Bavi mě různorodost práce s menšinami, poznávat jejich způsob života, zvyky, tradice a kulturu.“

Michaela Holubová má dnes více času i na svoje koníčky. Ráda nakupuje, schází se s přáteli, chodí ráda do kina a divadla. Do patnácti let žila lehkou atletikou, a jak ona sama říká, nedosáhla v ní žádných úspěchů. Teď se věnuje spinningu: „Fyzicky je to hodně náročný sport. Po hodině šlapání na kole mě bolí celé tělo. Pomáhá mi to psychicky, dobijím si energii po celém dni v práci. A hlavně ze

sebe vyplavím negativní emoce, smutek, stres a cítím se jako znovuzrozená. Doporučila bych to všem ženám.“ Její další láskou je tanec. Chodí občas na diskotéky, ráda si poslechne dobrou muziku a ještě

raději zpívá. Někdy ji ovšem přepadne smutek, a to s ní není žádná řeč. Říká: „V dnešní společnosti chybí respekt zvláště k minoritám. A nejde mně tak ani o respekt jako o toleranci. Respektovat osobnost druhého je hodnota téměř aristokratická, k respektu musí společnost dorůst. Mám pocit, že společnost minority vedle sebe trpí, obzvláště když se jedná o Romy. Lidé nevnímají to, že je každá minorita může svým způsobem obohatit, že mohou jen získat. Většina mluví spíše o tom, co je rozděluje, než o tom, co mají společné. Někteří lidé jsou hodně netolerantní, a když vidí „bílou“ maminku s tmavým dítětem, koukají na ni s předsudky. Často jezdím do Švédska, kde spousta rodin adoptuje dítě ze třetího světa a nikdo v tom nevidí žádný problém. Jejich společenská úroveň je mnohem dál než ta naše, oni už přemýšlejí jinak.“

Michaela Holubová je prototypem mladé, úspěšné a moderní ženy, která jde urputně za svým cílem. Umí se smát, umí se se životem i porvat, umí rozdávat kolem sebe radost, stejně jako umí o vážných věcech mluvit vážně. Umí se trefně vyjadřovat o věcech kolem sebe a její ostrovtip mnoha lidem dělá

problémy, protože v ní vidí nafoukanou holku. Je to však jenom její obranný mechanismus, jelikož je hodně citlivá, což na sobě nedává moc znát. Nedá mi, abych se nakonec nezeptal: „Michaelo, jaké vlastnosti by měla mít mladá romská žena?“

„No, myslím si, že by měla být správně sebevědomá a velkorysá, ale zároveň skromná. Její velikost by měla spočívat v odvaze žít po svém a v touze něco dokázat. Mám ráda rodinný život, děti stejně jako většina romských žen, ale myslím si, že pro život a pro to, aby měly nějaké sebevědomí, je nutné něco dokázat. Je jen na nás, zda my se svými životy a především budoucností našich dětí chceme něco udělat a změnit je k lepšímu. Bude nás to stát určitě nějaké úsilí, ale dnešní doba nejen nám nabízí různé možnosti, které bychom měli co nejvíce využít.“

Ještě mě zajímalo, jak si představuje muže dnešních dnů. „Jaké vlastnosti by měl mít současný muž? Mám jasnou představu o tom, jaký by měl muž být, asi jako většina svobodných žen ve třiceti letech. Pro mě je důležité, aby se muž vyznačoval spolehlivostí, pracovitostí, zodpovědností, aby dokázal být ženě oporou, ale také aby byl hodný, inteligentní, zábavný a sebevědomý. Muž by měl být prostě muž a žena by měla po jeho boku zažívat pocit jistoty, bezpečí a lásky.“ Z toho, co mi Michaela odpověděla, si hodně lidí může myslet, že je na opačné pohlaví dost náročná. Je to možné, ale jak ji znám, ona je stejně náročná i na sebe. Na to ji už znám dost dlouho, abych věděl, že takového muže by si zasloužila, a vlastně nejenom ona. Spousta romských žen by si zasloužila podobného muže. Bohužel je jich nedostatek. Vzhledem k tomu, že Michaela velmi ráda cestuje a poznává nové země a lidi, zeptal jsem se, jak je spokojena se životem v České republice a jestli by mohla žít i někde jinde. Zde je její odpověď: „Nejsem úplně spokojená se vším, ale nejsem ani nespokojena. Jsem toho názoru, že kdybych žila kdekoli jinde, všude by to mělo svoje pro a proti. Nemyslím si, že jinde se člověk může mít lépe bez vlastního přičinění a snahy. Neřeším to, jestli jsem tu spokojená, nebo ne, prostě jen dělám všechno proto, abych se „měla dobře“ a má rodina taky. Beru to tak, že jsem v České republice doma, a to se už pro mě nikdy nezmění. Mám ráda Prahu, její ulice, mosty, náměstí, kostely, jen mi tu chybí moře, pak bych byla snad úplně spokojená. Samozřejmě vnímám celospolečenské problémy, sleduji politiku a kulturní dění. Musím se ale přiznat, že politiku můžu ze všeho nejméně. Já jsem člověk, který má rád ve všem jasno a naše politická scéna je snad všechno, jen ne transparentní. A zda bych mohla žít i někde jinde než v České republice? Asi by mi nevadilo žít někde na jihu u moře, třeba v Itálii, Španělsku. Jsou tam příjemní lidé a člověk by tam rychle splynul s davem. Nejčastěji a ráda jezdím do Švédska, takže tam bych si život dokázala představit nejreálněji. Je tam krásná nedotčená příroda, lidé jsou tam sice konzervativní, ale milí a přátelští. Dokázala bych si tam přestavit život v domku se zahradou a houpacíkou v nějakém menším městečku, kde se všichni znají, takový opak Prahy, kde je všechno moc ve stresu, spěchu a anonymitě.“

Loučím se s Michaelou a na závěr jí přeji hodně sil a optimismu do dalšího života.

Funkový nářez z dílny Gulo čar

Zaplatřánbůh jsou dávno pryč doby, kdy na funkovou kapelu Gulo čar chodilo třicet čtyřicet lidí. Tehdy jsem byl více než skeptický, říkal jsem si, že se svojí skvělou muzikou se v tuzemských poměrech těžko prosadí,

obzvlášť v konkurenci dancefunkových Monkey Business. Naštěstí se opět potvrdilo rčení, že kvalita časem prorazí. Dnes jsou Gulo čar širokou hudební obcí uznávanou kapelou mající ve vitrině i Zlatého Anděla.

Před pár dní se mi do rukou dostala jejich deska *Gipsy goes to Hollywood*, kterou vydali u prestižního labelu Sony BMG Music. Rozpočet desky byl určité velkorysý, protože Gulo čar točili ve špičkovém studiu SONO téměř rok. Kvalitní je i zpracování bookletu, samozřejmostí texty všech písní včetně českých a anglických překladů.

Desetičlenná sestava Gulo čar i na této desce prokazuje špičkovou instrumentální kvalitu. Autorem hudby je již tradičně Pavel Dirda, texty většinou vznikají kolektivně.

Gulo čar si do studia tentokrát přizvali velmi zajímavé hosty, kteří svými výkony desku opravdu výrazně obohatili, mám na mysli Dana Bárta či Davida Kollera, výborný je saxofonista Štěpán Markovič a v neposlední řadě i rapper MC Ni rap. Pokud jde o samotnou hudbu Gulo čar, myslím, že vlastně již několik let zůstává stejná – je založená především na funkovém stylu, který je ovšem obohacen o prvky romské hudby, a navíc romština zní ve funku opravdu dobře.

Rovněž úžasná je souhra celého početného ensemblu, všechny tracky šperkuje výborná dechová sekce v podání trumpetisty Jiřího Majzlíka a saxofonisty Radima Hanouska, kteří hrají učebnicové funkové „signály“. Stejně jako na předcházejících titulech si svůj vysoký standard odvedl Vladimír Dirda na baskytaru, bezesporu jeden z nejlepších hráčů na tento nástroj v zemi. Posledním členem,

vlastně členkou, na kterého bych rád upozornil, je zpěvačka Irena Horváthová. Vždy jsem byl fandou jejího emočního způsobu zpěvu, který se nemusí každému líbit. Ovšem na této desce je cítit pokrok v její pěvecké technice a především díky, což dříve nebylo pravidlem.

Nyní chci upozornit na nejzajímavější tracky – není bez zajímavosti, že jde většinou o ty, v nichž hrají hosté desky. To znamená, že byli vybíráni velmi pečlivě a neměli desce propůjčit jen své známé jméno, ale také odvést dobrou muzikantskou práci.

Zajímavou písní, která se vymyká zaběhnutým zvyklostem Gulo čar, je „trojka“ Parno jiv. Jde vlastně o mix reggae a funku, což v důsledku vytváří tajemnou atmosféru. V této skladbě hostuje coby zpěvák David Koller. Je vidět, že mu hudba Gulo čar sluší a že si tuto písničku opravdu užil.

Další pěvecká hvězda se blýskla v osmém tracku Manuša, konkrétně Dan Bárta. Jeho pohodový, klidný a sametový hlas vytváří nádherný kontrast s emočním, tvrdým, až agresivním zpěvem Ireny Horváthové. Myslím, že to je potenciální hit kapely.

Skvělou skladbou je i v pořadí jedenáctá píseň Batman, ke které svižný, vtipný a pěkný text napsal Denis Dirda, syn Ireny Horváthové a Pavla Dirdy. Během tří minut vcelku klasické „funkovky“ vás překvapí super rapový part MC Ni rapa, dalšího hosta kapely. Skladba tak dostává nový zvuk i energii.

Svého hlavního favorita jsem si nechal nakonec, je jím „šestka“ Džas tuha Devla. Pavel Dirda, autor všech písní, se zde opravdu vyřádil. Spoil na jedné hudební ploše klasický „synťák“ s barevným zvukem saxofonu a trubky s dusítkem, na něž báječně hrají Štěpán Markovič a Lazaró Cruz. Díky tomuto spojení vzniká nádherná snová atmosféra, která koresponduje s hlasem Ireny Horváthové, která tentokrát ubrala ze svého tradičního nasazení, čímž skladbě jen pomohla. Tato skladba je bezesporu mistnou hrou hudebních barev.

Co dodat na závěr: tato deska je dalším důkazem, že Gulo čar vyplňují jedno z mnoha prázdných míst tuzemského hudebního trhu. Kupte si desku a přesvědčte se sami, nebudete zklamáni.

Joki Demeter

(1908–1990)

V předcházejících článcích byly na tomto místě popisovány osudy protektorátních Romů. V následujícím textu stručně popíšeme příběh Roma žijícího v Německu za nacistické okupace.

Otec Jokiho Demetera patřil k tzv. Kalderašům (subetnická skupina olášských Romů), podobně jako jeho matka. Romské subetnické skupiny Kalderašů začaly do Německa přicházet v 60.–70. letech 19. století. Joki Demeter se narodil 27. 12. 1908 v Lodži na území dnešního Polska. Jeho matka, Rosa Demeter, se narodila 10. 5. 1882 ve Vídni. Otec se jmenoval Seriga Kaikoni a byl obchodníkem, zřejmě s koňmi. Zemřel brzy po narození Jokiho Demetera.

V průběhu roku 1934 začal Joki Demeter společný život s Hildegardou S., která se narodila 19. 1. 1911 v Mönchengladbachu a patřila do rodiny tzv. Jenišů (neromských kočovníků). O kočovném životě svědčí místa narození jejich pěti dětí, z nichž nejmladší Hans-Günther záhy po narození zemřel. Nakonec se rodina usadila v lednu 1940 v Kolíně nad Rýnem na místě zvaném Řecký trh, ve čtvrti, která měla podle policejních orgánů „problémovou“ pověst.

Matka Jokiho Demetera Rosa žila a pracovala ještě v roce 1938 v okolí Oldenburgu, ale v březnu 1940 se nastěhovala k rodině svého syna a žila v Kolíně nad Rýnem.

Dne 17. 10. 1939 vstoupilo v Německu v platnost nařízení o „trvalém usazení“, které znamenalo jednak provedení soupisu všech kočujících osob a dále zákaz vzdalovat se z místa pobytu bez povolení. Joki Demeter obdržel v roce 1940 a 1941 několikrát povolení k návštěvě nemocných příbuzných v Krefeldu. Tyto propustky platily pouze po omezenou (vyznačenou) dobu. V případě cestování bez propustky hrozilo osobám označeným za Romy uvěznění v koncentračním táboře.

Rasový výzkum – E.J. v táboře

době pracoval Joki Demeter jako pomocný dělník v různých továrnách. Musel se podrobit tzv. rasově-hygienickému vyšetření. Dne 29. 8. 1941 byl na něj vydán tzv. rasově-hygienický posudek, ve kterém byl označen za „Čikána (Roma) z Maďarska“. Jeho žena Hildegarda S. byla označena za míšenku.

Vzhledem k tomu, že Hildegarda S. měla tzv. německý původ, musela se rodina rozejít a v prosinci 1941 musela Hildegarda S. podepsat prohlášení, že se s mužem již nestýká. V polovině listopadu 1942, když byl Joki Demeter nucen podstoupit sterilizaci, jim bylo znovu dovoleno žít spolu.

Dne 2. 3. 1943 byla do koncentračního tábora v Osvětimi deportována matka Jokiho Demetera a záhy tam zahynula. Po obdržení této zprávy si Joki Demeter obstaral falešné dokumenty na jméno Christian Haas a pokusil se vycestovat z Německa. To se mu nepodařilo. Mezitím, dne 7. 5. 1943 bylo po celé jeho rodině

Polsko – Sinti po deportaci

vyhlášeno pátrání, protože Joki Demeter měl být spolu s dětmi odvezen do koncentračního tábora v Osvětimi.

V průběhu náletu na Kolín nad Rýnem v roce 1943 zahynuly všechny děti Jokiho Demetera, které se skrývaly u příbuzných jeho ženy. Dne 13. 8. 1943 informovala policie v Krefeldu své kolegy v Kolíně nad Rýnem, že Joki Demeter a Hildegarda S. spolu stále udržují kontakt. Deportace do koncentračního tábora v Osvětimi nebyla v té době možná, protože tábor dočasně nepřijímal nové vězně.

Na začátku léta 1944 se Joki Demeter a Hildegarda S. scházejí a společně kočují (zákaz kočování platil pouze pro Romy, ostatní mohli, pokud dostali povolení, kočovat) se skupinou košíkářů. Dne 5. 8. 1944 po nich bylo vyhlášeno pátrání pro nedovolené vzdálení se z místa pobytu a dne 8. 8. 1944 je dopadli četníci.

Joki Demeter měl být odeslán do koncentračního tábora Natzweiler, ale nakonec byl dne 24. 8. 1944 dopraven do tábora v Rodgau v Hesensku, odkud dne 2. 11. 1944 uprchl. Byl znovu dopaden a měl být deportován do koncentračního tábora. Zřejmě ho pak převezli do některé z poboček koncentračních táborů v jižním Německu.

Po skončení války se podobně jako mnoho dalších Romů usadili v Krefeldu. Německé občanství obdržel Joki Demeter až v roce 1961. Zemřel v roce 1992 v 82 letech.

Belzec

Prameny a literatura :

Benninghaus R, *Verfolgung und Widerstand von Zigeunern in Köln während des nationalsozialismus. Das Leben des Joki Demetri und seiner Familie in der NS-Zeit.*

Romské dějiny v datech

Data z období 1618–1740 (1. část)

1627, 1. 3.

Cisář Ferdinand II. ve svých instrukcích uváděl, že se na moravském území vyskytovalo přílišné množství „cikánské sběře“, která tam prý jenom loupila, plenila a páchala velké škody vrchnostem i poddaným.

1628, 4. 10.

Podle městského kopiáře vystavilo město Rakovník Janu Kašparovi, „správci a vůdci lidu cikánského obojího pohlaví“, osvědčení, že „pokojně se jest spolu s jinými kohorty choval, aniž jaká stížnost na ně od sousedův přišla“.

1631, 16. 6.

Nejstarší dosud známý matriční zápis o zastřelení nejmenovaného Roma a Romky, kteří byli pochováni na farním hřbitově u sv. Jakuba v Jihlavě.

1668, 15. 4.

Jeden z prvních zápisů ve slezských matrikách o křtu novorozeného Pavla, syna romských manželů Davida Jancziho a jeho ženy Zuzany v Hradci nad Moravicí.

1670

Charles Patin při své cestě z Prahy do Vídně se setkal v jakémsi lesíku na břehu Labe s tábořící tam skupinou Romů, kteří neměli pravidelné zdroje obživy, neuznávali bohatství, a přesto žili v takové volnosti, jaká prý nebyla ani v nejsvobodnějších republikách. Francouzský lékař popsal tento svůj zážitek v cestopise, vydaném o tři roky později v Lyonu.

1671, 9. 2.

Jeden z prvních zápisů v moravských matrikách o křtu novorozené Marie, dcery romského vajdy Januše a jeho ženy Roziny v Ivančicích.

1675

V okolí Hory Sv. Šebestiána a Nové Vsi v Krušnohoří pohybovala se romská skupina, v níž bylo asi 50 mužů a mnoho žen s dětmi a která mohla být vyhoštěna teprve za použití vojska.

1680, 2. 3.

Velká slavnost o masopustním pondělí na dvoře císaře Leopolda I. na Pražském

N. Bonnard - Cikánka, 1680

pin měli být muži potrestáni oběšením, kdežto na ženy a odrostlé chlapce se vztahoval trest urážnutí uší a následného vymrskání.

Před 1698

Dominik Ondřej Kounic usadil na svém panství Štěpána Vajdu, recte Daniela. Rodina tohoto romského kováře se pak zdržovala na okraji města Uherského Brodu a odtud objížděla okolní vesnice, jejichž obyvatelům poskytovala své drobné kovářské výrobky a služby. Moravský tribunál zastával názor, že Štěpán Daniel a jeho synové se lišili od ostatních Romů tím, že byli tolerováni svou vrchností, takže se na ně nevztahovaly platné protiromské dekrety.

1702, 25. 8.

Kateřina (jinak Guduna), Markyta (Madana), Dorota (Lala), Lila (Galasa), Kateřina (Kora) a Rozina byly městským soudem v Mladé Boleslavi odsouzeny pro potulku ke stání na pranýři, k vymrskání a po sepsání hrdelního reversu k vypovězení z Českého království; při mrskání metlami neměl kat ublížit na zdraví těm ženám, které byly těhotné nebo kojily: první doklad o úlevách odsouzeným Romkám, u nichž byla zapsána vedle jejich křesťanských také romská osobní jména.

1702, 9. 9.

Městský soud v Rakovníku projednával případ „cikánského rychtáře“ Januše, který stál v čele zadržené skupiny a byl pro potulku odsouzen k trestu smrti oběšením.

1703, 3. 7.

Rom Martin byl pro potulku odsouzen městským soudem v Klátověch k trestu smrti oběšením a jeho nedospělý syn k výprasku „pro budoucí paměť“.

1706, 20. 5.

Podle dekretu císaře Josefa I. měly být kolem hraničních průsmyků a cest vyvěšovány varovné tabule s nápisy proti „cikánskému vluzování“ a s vyobrazením sankcí (tj. Roma visícího na šibenici, pod níž kat postupně řezal uši Romce a romskému chlapci a pak oba mrskal metlou).

Callot - Cikáni - Příprava ke slavnosti, 1622

hradě, při níž kavalíři sehráli selskou svatbu a na ní princ bádenský představoval Roma a jedna hraběnka vystupovala jako Romka.

1697, 11. 7.

Po sérii dřívějších protiromských nařízení vydal Leopold I. zvlášť ostrý dekret, jímž prohlásil Romy za psance (vogelfrei, tj. při pronásledování je mohl kdokoli beztrestně zastřelit jako ptáky nebo škodnou zvěř); po zadržení romských sku-

Do Brna se přesunula výstava Romský holocaust

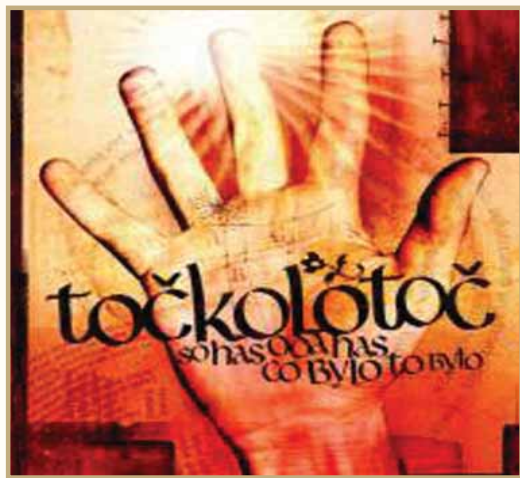
Po české premiéře v pražské Národní galerii připutovala do Brna výstava mapující dějiny romského holocaustu v Evropě. Expozice nezapomíná zmínit ani poválečné osudy Romů, vzestup neonacistických hnutí či romské emancipační snahy a úspěchy.

Výstavu hostí budova Kanceláře veřejného ochránce práv. Není to sice průměrný prostor, přesto ombudsman Otakar Motejl doufá, že to neovlivní vysokou návštěvnost. „Romský holocaust je lidská tragédie, skutečná historie evropského kontinentu. Výstavu by proto měli vidět všichni. Nejen ti, jimž minulost a současnost romského problému leží na srdci, ale zejména ti, kteří ještě dnes považují za chybu, že Hitler tento problém nevyřešil, nebo existenci holocaustu dokonce zpochybňují“, sdělil Motejl. Expozice bude v Brně k vidění do 8. září.

Rožnovský skanzen znovu ožil romskou hudbou

Mezinárodní festival Romská píseň patří již dvanáct let ke koloritu malebného Valašského muzea v přírodě. O víkendu 21. a 22. července se v jeho amfiteátru v Rožnově pod Radhoštěm představilo na tři sta kapel z Čech, Slovenska a Rumunska. Mezi dětskými a dospělými hudebními, tanečními a pěveckými soubory zářili např. novojičínští Cikne čhave či Flamenco z Olomouce. „Z toho, co jsem měl možnost vidět, bylo nejhezčí vystoupení folklorního souboru Máj ze Slovenska“, prohlásil jeden z organizátorů festivalu Radek Hasalík. Mimoto na diváky čekal bohatý doprovodný program. Obdiv vzbuzovaly ukázky tradičních romských řemesel, ku potěše chuti posloužily originální romské pokrmy. Zajímavou zastávkou byl stánek Muzea romské kultury, které své aktivity v posledních měsících plně věnuje romské literatuře. I zde muzeum uspořádalo malé dostaveníčko literaturou psanou Romy. Festival se každoročně stává ještě vyhledávanější událostí. „Jen během soboty festival navštívilo necelých 1500 diváků“, řekl Hasalík.

Hudební pořad Na moll představil legendu Točkolotoč

Za dobu dvou let, co je na světě hudební magazín Na moll, jeho tvůrci v žádném případě romskou hudbu nepřehlížejí. Po uvedení Kale s Věrou Bílou, Idy Kelarové a Terne čhave zažila v červenci chvilku mediálního lesku v České televizi i skupina Točkolotoč.

„Někdy se s dramaturgem Ivošem Cicvářkem o výběru

kapely pohádáme. Točkolotoč jsme chtěli oba. Hádat jsme se tedy nemuseli“, řekl režisér pořadu Na moll Vojtěch Fatka.

Štáb České televize musel tentokrát za kapelou ujet 200 kilometrů. Ve Svitavách, odkud muzikanti pocházejí, totiž Točkolotoč vystoupil v rámci 750. oslav města. Pod hvězdným nebem a světlem pouličních luceren představila kapela průřez dosavadní tvorbou. Jako host na pódiu vystoupil Michal Dornai a František Černý, frontman skupiny Čechomor.

Podle režiséra Fatky mají okrajové hudební žánry ve vysílacím schématu těžkou pozici. „Paradoxně bylo prosazení záznamu skupiny Točkolotoč snazší, než jsem si myslel. Určitě tomu podle mne napomohl i fakt, že se jedná o romskou kapelu. Nebýt ale částečného financování městem Svitavy, pořad by určitě nebyl“, dodal Fatka.

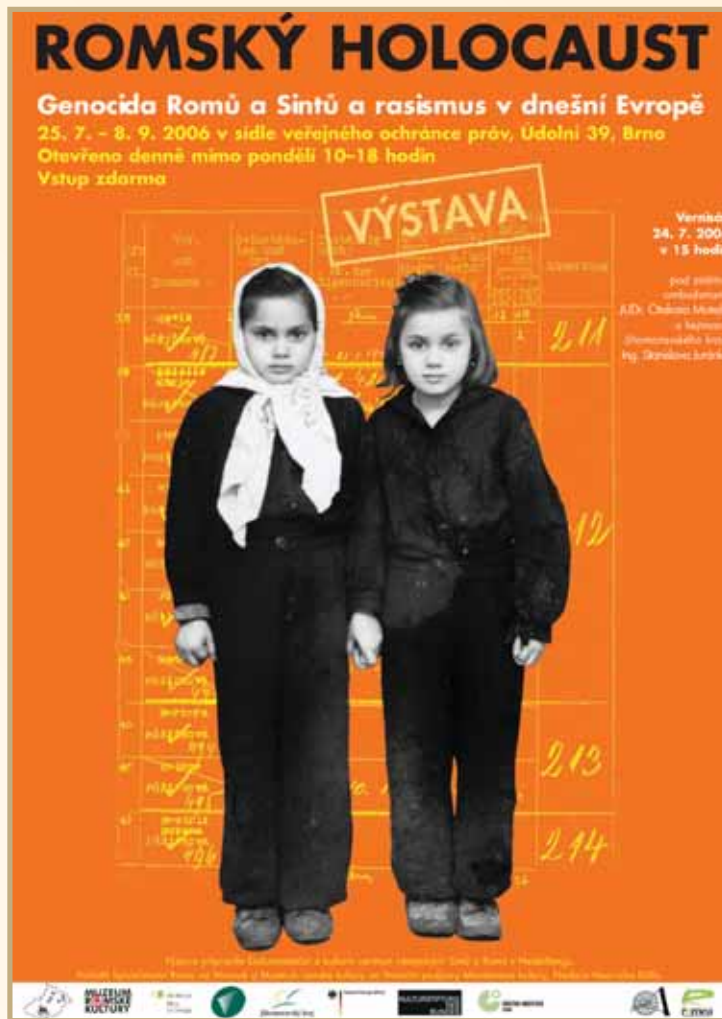

Foto: archiv Výboru pro odškodnění romského holocaustu

Večer pro nebojácné posluchače

Zavítáte-li 7. září do Bratislavské ulice v Brně, čeká vás nevšední zážitek. Muzeum romské kultury zde připravilo předčítání romských strašidelných příběhů pod názvem Srdce v krku, jež je dalším ze série doprovodných programů k výstavě o romské literatuře Čalo vodi.

Ke slovu se dostanou hororové příběhy dvou romských autorů. „Gejza Demeter navazuje na folklorní žánr vyprávění o setkání s duchy zemřelých, Erika Oláhová zase staví na estetice strachu a tajemna“, rekla o jejich tvorbě Jana Kramářová z Muzea romské kultury. Historky o mulech tvoří výraznou část romské lidové slovesnosti. Že jsou i dnes živou tradicí, dokazuje právě tvorba obou zmiňovaných autorů. Podle Kramářové mají tyto příběhy nejen funkci zábavní, ale i socializační mrtví se často vrací právě proto, aby přivedli k nápravě živé příbuzné, kteří se svými skutky provinili proti svým blízkým či proti řádu správného jednání.

Půjdete-li toho dne ve 20 hodin kolem muzejních vrat, nebojte se vejít dovnitř. Možná uslyšíte právě horor Nový dům z pera Eriky Oláhové. Přinášíme vám alespoň malinkou ukázkou: „Oba vstali, vzali svíci a otevřeli dveře, ale vzápětí zděšením couvli zpět. Všude se procházelo plno lidí, ve spoustě z nich poznali mrtvé, které znali zaživa.“

Šestkrát nic na třech talířích

Poprvé v České republice vystavuje svá díla německý sintský výtvarník Alfred Ullrich (1948). Pozoruhodné jsou nejenom životní cesty tohoto muže, ale i tvorba, již máte až do 22. září možnost zhlédnout v brněnském Muzeu romské kultury.

„Jako děti jsme mivaly často hlad. Když jsem se jednou maminky zeptal, co bude k jídlu, odpověděla: Šestkrát nic na třech talířích. Ty talíře jsem později udělal,“ zní autorova slova z pozvánky k výstavě.

Život se s Ullrichem opravdu nemazlil. Do devíti let mu byl domovem kočovný vůz, romantiku však záhy vystřídal pocit hořkosti ze života na okraji společnosti. Křivolaké cesty nakonec Ullricha dovedly k zájmu o umění. Dnes je výtvarníkem na volné noze a vlastní měditiskovou dílnu, kde vdechuje život různorodým materiálům. Věnuje se zejména grafickým technikám.

Ačkoliv nikdy výtvarnou tvorbu nestudoval, nepatří ve svém oboru mezi žádné amatéry. Jeho díla již viděli diváci v Německu, Polsku, na Ukrajině či v USA.

Foto: Muzeum romské kultury v Brně

Koncem léta na festival!

Česká republika žije v letních měsících hudebními festivaly mnoha žánrů. Pomalu se ale blíží konec prázdnin a nastává poslední možnost vyrazit nazdařbůh republikou za několikadenním rejem hudby a tance.

Jedinečný bude festival v Mikulově 25. 8., na kterém vystoupí legendární dechové těleso Boban i Marko Marković Orkestar ze Srbska. Do povědomí české veřejnosti se zapsalo nejen energickými koncerty, ale i spoluprací s Danem Bártonem na úvodním filmovém songu ke snímku Jana Hřebejka Horem pádem. V rámci 7. festivalu v Kutné hoře vystoupí 26. 8. brněnská formace Gulo čar. O víkend 30. 8. začíná na zámku v Boskovicích Festival španělské kultury Iberica. Kromě hudby tam proběhnou taneční dílny salsy a především flamenka, které v minulosti výrazně ovlivnili Romové ze španělské Andalusie.

Boban Marković

Nenechte si tedy ujít poslední hudební záchvěvy letošního léta!

Minikurs romštiny

Text: Jarmila Balážová / Ilustrace: Jiří Miňovský

Překlad: Rena Horvátová

1.

Julka: Rudi, je takové horko. Bojím se, abych nebyla nemocná.

Rudi: Musíš hodně pít, Julko. Moc se neopalovat, a když budeš u vody, tak se pořád koupat.

E Julka: Rudi, avri hin avka kerades. Darav, kaj te na avav nasvalí

O Rudis: Musaj tu but te pijel, Julko. Na av but pro kham u kana aveha paš o paňi, ta pes but landar.

2.

Julka: Zuzko, napij se a za chvíli půjdeme do vody.

Zuzka: Jasně. A dobře, že jsme byli do dvou doma. Je to nebezpečné.

Julka: Ta tepla jsou už příliš velká. Lidem nedělají dobře.

E Julka: Zuzka, pij avri, paľis džaha andro paňi.

E Zuzka: Mištes. Hin feder, hoj samas dži duj ori khere. Kada imar nane sasto.

E Julka: Kola keradžipena hine imar igen bare. Le manu-šenge na keren mištes.

3.

Rudi: Teď je příjemné, Julko, že? Dáme si něco lehkého. Vodu a studenou polévku. Co říkáš?

Julka: Ano, také mi teď nechutná teplé jídlo. Těším se ale na dovolenou v Itálii.

O Rudis: Akana hin lačhes, na Julko? Daha peske vare-so loko. Paňi u šilaľi zumin. So phenes?

E Julka: He, tiš mange akana na šmakinel o tato chaben. Ale imar pes radísaľuvav pre dovolenka, so amen ela andre Italia.

Tam v Karviné... bylo fajně

Romathan

Sedmý ročník Karvinského romského festivalu bojoval s nepřízní počasí a nakonec

tuto bitvu vyhrál. Ačkoliv se na nebi od

rána stahovaly mraky, ještě třicet minut před začátkem festivalu (v půl třetí odpoledne) se spustila prudká přeháňka a hosté museli v průběhu odpoledne občas vytáhnout deštníky, nakonec se snad všichni dobře pobavili. Za organizací letošního ročníku stálo tradičně Sdružení Romů Severní Moravy v čele s Milanem Ferencem, finančně pomohly Moravskoslezský kraj, Ministerstvo kultury ČR a také Statutární město Karviná na Moravě. Záštitu nad akcí převzal hejtmán Moravskoslezského kraje Evžen Tošenovský a primátor města Karviná Antonín Petráš. Festival slovem provázeli Jarmila Balážová a Ladislav Goral, kteří v úvodu kromě přivítání připomněli také sponzory akce. Těch každoročně přibývá, a i když se někdy jedná o podporu menší, přece jen se právě uměním získat sponzory dostává Karvinský romský festival do širšího povědomí obyvatel žijících v Moravskoslezském kraji.

Sobota v amfiteátru parku Boženy Němcové v Karviné se nakonec i přes nepřízeň počasí nesla ve znamení dobré nálady, skvělé muziky a dobře se bavících lidí. Ano, je pravda, že ve srovnání s ročníkem předchozím návštěvníků přišlo právě kvůli tak často zmiňovanému počasí méně, ale i tak lavičky v amfiteátru nezely prázdnotou, a odpoledne se zaplnily téměř úplně.

Už několik hodin před zahájením programu přicházely do parku celé rodiny a bylo vidět, že se těší na bohatý program a samozřejmě hlavně na romské muzikanty. V Karviné se scházejí Romové z blízkého i vzdáleného okolí a karvinští Romové jsou hrdí, že takový festival probíhá právě v jejich městě. Návštěvníky lákal program tradičně poměrně pestrý, a navíc nabízející i takové hvězdy, jako jsou Vlastik Horváth nebo Petr Muk. Tradiční romskou hudbu zase nabízel soubor Romathan ze Slovenska a polský soubor Dona Vasila Cygańskie Gwiazdy. Prolínal se tu rock s popem, romskými baladami připomínající vzdálené Rusko a kultovní hudební film Cikáni jdou do nebe s klasickou taneční muzikou, kterou znají Romové z různých zábav.

Areál parku Boženy Němcové je vskutku krásný a nabízí velký prostor pro stánky a prodej všeho možného. A to tu také každoročně naleznete. Všude kolem vás

to voní po dobrém jídle, grilovaly se masíčka, špízy, klobásy, uzené, kuřátka... zkrátka samé dobroty. Dětem jste mohli koupit perníkové srdce, lízátko nebo balonek. Svlažit se studeným nápojem. Prostě taková letní pohodička.

Moderátoři programu měli, dá se říci, lehkou pozici. Lidé v publiku je totiž znali a propukali v bouřlivý potlesk při uvedení každého účinkujícího.

Největší pozornost a očekávání vzbudil vítěz druhé řady soutěže Česko hledá SuperStar Vlastimil Horváth. Již od rána se mladší i starší bavili jen o něm, srovnávali jej s Martinou Balogovou, která účinkovala na festivalu loni. Dalším velmi očekávaným hostem byl Petr Muk, zpěvák, který se už léta drží na pěvecké špičce, kladně jej hodnotí kritici a diváci mu svou přízeň každoročně dokazují v soutěžích popularity. Vezměme to ale popořadě. Odpoledne kolem páté hodiny přišel na řadu nejdříve druhý jmenovaný interpret. Do Karviné přijel s jedním muzikantem

M. Ferenc, ředitel festivalu

a jednou vokalistkou. Ostatní účinkovali v zahraničí. Tato trojice ale bohatě stačila a skládila zasloužené ovace. Petr Muk moderátorce Jarmile Balážové prozradil, že přijel, protože se na jedné akci poznal se Zdeněkem Ferencem, bratrem ředitele festivalu Milana Ference. Prý se hodně těšil, protože romskou muziku má rád a fandil jí. A Romové, kteří v tu chvíli seděli, stáli, nebo dokonce tančili v areálu, fandili hned po prvních slovech a písních jemu. Jaké bylo jejich překvapení, když spustil dokonce pár romských písní, doprovázeje to slovy „tuhle mě naučila kamarádka Věra Bilá, tuhle znám zase odjinud“. Lidé ocenili nejen jeho pěvecké kvality, ale

také snahu a um, s nimiž zvládl romské texty písní. Po něm moderátoři za pomoci publika a několikrát zmiňovaného ředitele festivalu začali losovat a předávat ceny. Vstupenky byly totiž tradičně slosovatelné a ceny rozhodně nebyly nezájímavé. Výherce první si odnesl barevný televizor! A pak již přišel na řadu Vlastimil Horváth. Zpěvák, kterému se podařilo získat titul druhé české Superstar. Mladý muž, který během jednoho roku nejenže natočil vlastní album *Místo zázraků*, ale

Petr Muk s Ladislavem Goralem

jemuž se podařilo získat v anketě Deska roku Allianz 2005 cenu za nejprodávanejší debutové album interpreta, Objev roku. Tím se stal také v divácké anketě Český slavík 2005, kde se umístil ještě na šestém místě v kategorii zpěvák. Na festival přijel představit písničky ze svého alba a byl velmi potěšen zájmem o své vystoupení. Jednu z písní věnoval v hledišti přítomné Andree Jančarové, která se soutěže Česko hledá SuperStar také účastnila, ovšem nakonec nepostoupila

mezi finalisty, kteří o titul bojovali. Horváth se přiznal, že na romském festivalu vystupuje poprvé a děkoval přítomným za podporu a milé přijetí. Trochu litoval, že neumí romsky, ale to mu nic neubralo na jeho pověstné bezprostřednosti

a upřímnosti. Po vystoupení se ještě dlouho a především velmi trpělivě fotografoval s fanyrkami a fanoušky. Tradičně výborné vystoupení předvedl romský soubor Romathan, který je proslulý svými vynikajícími zpěváků i tanečním souborem. Brzo se v hledišti začalo tančit a atmosféra připomínala oslavy.

Takovou oslavu si přál také Milan Ferenc, který orodoval za to, aby se Karvinský romský festival stal oficiálně uznaným svátkem Romů. „Pomineme-li 8. duben, který je celosvětově uznávaným svátkem všech Romů, možná by si naši Romové zasloužili svátek ještě jeden. Vždyť v jejich nelehkém postavení v naší společnosti zase tolik příležitostí slavit a radovat se nemají. I v Moravskoslezském kraji patří Romové k nejslabší sociální skupině obyvatel. Jejich chudobu umocňuje fakt, že žijí v kraji, který patří v České republice k těm s nejvyšší nezaměstnaností. Práce je tu zkrátka málo a různé programy na integraci Romů se prosazují velice pomalu. Myslím si, že nechybí vůle, ale zkrátka je těžké integrovat, když není kam. Tady by mohli, a dokonce někde i pomáhají soukromí podnikatelé. Ti, alespoň někteří, se snaží Romy zaměstnávat,“ řekl.

Jedním takovým soukromníkem a zároveň také jedním ze sponzorů festivalu byl zástupce a. s. JÁKL Karviná (člen Mittal Group) Ing. Lubomír Cieslar, výrobní ředitel a člen představenstva.

Na festival přišel s celou rodinou. Společně s ním přišly jeho manželka, dvě děti a také sedmašedesátiletá babička, která program nadšeně sledovala. Dokonce věděla o televizní práci moderátorky festivalu Jarmily Balážové a znala programy, na kterých se J. Balážová v ČT podílí jako dramaturgyně a moderátorka.

Z diskuse s ním vyplynulo, že pan Cieslar úzce spolupracuje s romskými podnikateli a potažmo tedy firma, kterou zastupuje, zaměstnává také Romy. Potvrdil nám, že spolupráce probíhá k oboustranné spokojenosti.

A to je právě cesta, která by v budoucnu mohla mnohé změnit. Pokud budou podnikatelé soudit lidi až podle jejich odvedené práce, a ne podle barvy pleti, možná budou obě strany mile překvapeny a na dalším festivalu se sejde více takových spokojených zaměstnavatelů a neméně spokojených Romů. Stačí jen opustit staré stereotypy.

Toto poněkud těžké téma vyvolal pohled na taneční a nadšené Romy, kterým nebylo líto zaplatit sto korun vstupného, jen aby si mohli bezprostředně poslechnout muziku svého srdce. Zahodit strasti alespoň na jedno odpoledne za hlavu a cítit a ctít své kořeny, své tradice. S mnohými z nich jsme mluvili a cítili z jejich slov, že to jsou chvíle, kdy se cítí opravdu Romy a na svůj původ jsou hrdí. I dobrá muzika může někdy bořit stereotypy, které se projevují v mnohem vážnějších oblastech.

Vlasta Horváth

Zemřel Rinaldo Oláh

Ve čtvrtek 1. června zemřel ve věku 77 let výjimečný houslový interpret, sólista a dlouholetý koncertní mistr Slovenského ľudového umeleckého kolektívu, Rinaldo Oláh. Tento fenomenální hudebník, označovaný jako Paganini ze Slatiny, spatřil světlo světa 13. ledna 1929 ve Zvolenské Slatině na středoslovenském Podpolaní. Vypráví se, že když byla Rinaldova matka v pokročilém stupni těhotenství, objevil se u jejích dveří žebrák. Chudá romská žena mu dala najíst, poslední co bylo v domě. On jí při odchodu blahořečil a pravil: „Porodíš syna za veliké bouřky. Stane se z něj slavný hudebník, ale musíš mu dát jméno Rinaldo.“

Rinaldova profesní dráha začala v útlém věku. Na housle se učil od svého otce, lidového muzikanta. Už jako čtyřletý hrál doma ve Zvolenské Slatině a jako desetileté zázračné dítě koncertoval v Národním domě v Banské Bystrici. Absolvoval hudební školu ve Zvoleně a poté působil ve Vojenském uměleckém souboru. V roce 1949 se účastnil zakládání SLUKU (Slovenského ľudového umeleckého kolektívu). Toto první profesionální folklorní těleso na Slovensku se dodnes zabývá interpretací slovenského folkloru a jeho popularizací doma i v zahraničí. O vzniku SLUKU byl natočen známý folklorní film Rodná zem, v němž můžeme Rinalda Oláha vidět jako sotva dvacetileté-

Ivan Berky Dušík

Rinaldův dům

ho mladíka, jak suverénně stojí před svou „Ľudovou hudbou“ a vede ji jako primáš. V souboru působil třiatřicet let a procestoval s ním desítky zemí světa. Absolvoval též stipendijní pobyt na pražské konzervatoři, a dostal dokonce nabídku, aby pokračoval ve studiu u Davida Oistracha v Moskvě. Nepřijal ji. Profesor Karel Plicka a další významné osobnosti z oblasti kultury se jej snažili směřovat do vážné hudby, avšak Rinaldo, který hrával věci od J. S. Bacha přes P. Sarasateho a N. Paganiniho až po moderní taneční hudbu, byl svými kořeny příliš spoután s rodným krajem

a jeho živou lidovou kulturou, než aby se věnoval žánru klasické hudby naplno. Jeho srdce ho táhlo k prostotě výrazu a stylové čistotě, jakou se hudebně vyjadřovali lidoví muzikanti na Podpolaní. Velkým vzorem byl pro Rinalda v tomto ohledu jeho otec a velký vliv na něj měl pravděpodobně i jiný vynikající romský houslista, taktéž rodák ze Zvolenské Slatiny, Ján Berky-Dušík.

Svými snahami o úpravy lidových písní navázal Rinaldo Oláh na tradici primášů – skladatelů z 19. století. Jednou z jeho nejznámějších úprav jsou variace na lidovou píseň Borovka, borovka, kterou slyšával jako dítě od své matky. Další skladba tohoto druhu s názvem Na Myjave vznikla v době Rinaldova působení ve Vojenském uměleckém souboru a odnesl si za ni titul laureáta z festivalu mládeže v Bukurešti. Rád hrával i legendární skladbu Švihrovská, jejíž autorkou je údajně slavná romská primáška Cinka Panna a již s oblibou a s velkým úspěchem hrával i bard slovenského národního obrození, velký romský primáš Jozef Piťo. Jakýmsi vrcholem tvorby Rinalda Oláha jako autora i interpreta v oblasti instrumentální stylizace folkloru je přednesová skladba Rodná dedina. Rinaldo byl pět let spolupracovníkem Československého rozhlasu Bratislava a jeho způsob houslové hry, vyznačující se podle znalců brilantní technikou a osobitou invencí, můžeme obdivovat i z několika dobových gramofonových desek. V roce 1972 o něm natočil film režisér Jozef Zachár, snímek se jmenoval Rinaldo Oláh a po osmadvaceti letech v roce 2000 vznikl další biografický film s názvem Paganini ze Slatiny.

Vypráví se, že při jedné výpravě SLUKu do Prahy se Rinaldu Oláhovi dostalo uznání od Leonida Kogana, houslového virtuosa světového jména. Kogan, který tehdy vystupoval na festivalu Pražské jaro, šel kolem pánské toalety, když tu najednou uslyšel, jak se odtamtud linou úžasné tóny. Okouzlen postával před záchodem, nedokázal se odtrhnout od zvuku houslí, ale ostych mu bránil, aby vešel dovnitř a neznámého vyrušil. Ptal se kolemjdoucích, jestli nevědí, kdo to

Mladický Rinaldo Oláh v době své slávy s Gérardem Filipem

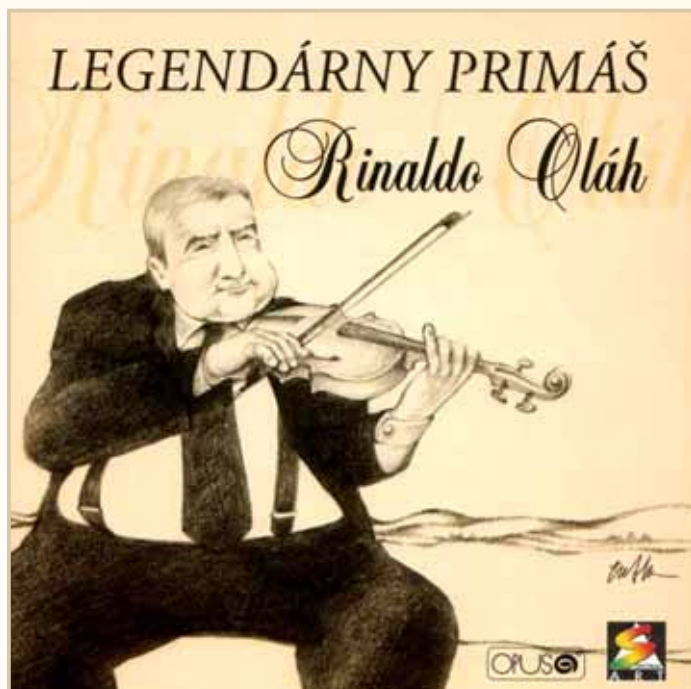
část shromážděných stojí. Za obrovským skleněným oknem namísto zdi obnažená zeleň parku – stromy, keře a tráva laskané slunečními paprsky a vánkem jako by patřily jinému světu, kam už nemáme přístup. Před námi katafalk ověncovaný růžemi a v jeho rozích čtyři rokokoví kavalíři, mladí muži odění v aksmitu, se širokými opasky, nabíranými rukávy a klobouky, vrhajícími do očí stín hluboké noci. Mistr Rinaldo Oláh na nás shlíží s letmým náznakem úsměvu z portrétu na malířském stojanu vlevo od čestné stráže. Napravo u zdi komorní kvarteto, za námi romská cimbalová muzika. Smuteční obřad započal, řečníci mluví, v pauzách hraje kvarteto. . . „Slovenská kultura je právom hrdá. . .“ „V pamäti nášho národa zôstane na veky. . .“ „Slovenská kultúra utrpela stratu na vzacnom človeku, ktorý bol národovcom

tam tak krásně hraje a co to je za skladby. Na to se mu dostalo odpovědi, že to se jen trochu rozcvičuje Rinaldo Oláh.

Rinaldo ovládal hru na několik nástrojů, kromě houslí i violu, kontrabas a kytaru. Velice rád hrával Paganiniho Capriccia a jejich technikou stránku dokázal uplatnit i ve svých nesčetných variacích na lidové písně nebo v jejich stylistických úpravách.

V jeho osobě neodešel jen houslový virtuos, ale i otec čtyř dětí, děd čtyř vnuků a praděd pěti pravníků. Smutné je, že v posledních letech, kdy už měl velké zdravotní problémy, se musel potýkat i s chudobou. Ačkoli je to proti romské tradici, byl pohřben žehem. Ještě smutnější je pak, že v médiích prošel jeho odchod téměř bez povšimnutí a že umělec, který byl v roce 2000 oceněn Cenou ministra kultury SR, neprokázal slovenský stát pocty, které by mu oficiálně náležely.

Na Rinaldově pohřbu

Je teplý, slunečný den 6. června. U vchodu do bratislavského krematoria postává asi šedesátka pozůstalých a smutečních hostů. Úderem čtvrté hodiny vcházejí do obřadní síně, nejbližší příbuzní usedají do první lavice, ostatní za nimi,

Opuštěná vlaková stanice vždy ožila, když se měl Rinaldo vrátit

Rinaldo Oláh s romskými výtvarnicemi Erikou Šajgalovou a Jozefem Cichým

a pre Slovákov veľa urobil.“ O romských kořenech Rinalda Oláha ani zmínka. Obřad se chýlí ke konci. Do zad nám zadulo halgató jako obrovská lastura plná měňavých tónů a unáší nás vzhůru, za Rinaldem. . .

2-3

O ačhibena

Kisitinda o Zdeněk Ryšavý

Jesoste chudela o miňisterstvos vnitra te kerel e informačno kampaňa, savi dela avizos le romane, vijetnamske the ukrajinske manušenge. Džala pal oda, hoj e Policija ČR kamel neve manušen khatar ale cikne nacija. Kidela len avri andro berš 2007 Prahate, Bernate, Ostravate, andro Ústí nad Labem the andre Plzňa. Pro gymnasium andro Králíky phirena te sikhfol andro internatno študium o čhavore khatar o famel'iji andre na lači socialno situacija.

4-5

O vakeriben

E Jarmila Balážová: E pol'itika korkori nane mel'á'í (nane phuj)

E Táňa Fischerová, varekana la pridžarenas o manuša buter sar la herečka, akana imar but berša hiňi andre Bičhadengeri (Poslanecko) sňemovňa andre Parlamentos ČR. Andre poslanecko lavka bešla sar říikaha na phandl'í kandidatka khatar e US-DEU. Akana joj korkori kamel te thovel nevi pol'iticko sera the iľa e kandidatura vaš o Hnutí zelených. Vaš tumenge latar phučelas pre pol'itika, pal o cikne naciji, pal o džuvl'ija andre pol'itika e Jarmila Balážová.

6-7

Le čhoneskeri reportaža

E Lenka Kučerová: Ekologicko pamjatkos, abo o romano getthos?

Varekana andro gav Břve has o kempas paš o paňi, akana odoj bešen o romane famel'iji le čhavorena. Andro ciknoro kaštuno kheroro (chatka) dživel romaňi famel'ija le eňa čhavorena. Anglal kada bešenas andro kher Prahate. O magisterske uradníka phenen, hoj o kher bikende, sar gejle het andre Anglija, sar avile pale, na has len kaj te thovel tele o šere, ta gejle te bešel andro kempas. O Roma phenen aver...Ko oleske džanel agor, pal o čhavore mištes sajinen u na kempel len lenge te lel, sar kamen te kerel o uradi.

8-9

O profilis

E Anna Chválková: E Romňi šinguři

E Martina Blechová hiňi khatar o Sokolovsko, aľe lakera dakeri fajta hiňi pal e Slovensko. But kamelas te phiravel e uňiforma, a vašoda, hoj akor o čhaja na phirenas pre slugadžiko školi, gejľa te študinel o menedžmentos pal o bikanaviben, u pal'is pes pisinda pre škola paš e policija. Kerđa mištes savore phare testi the adađives kerel buťi savi lake hiňi pre dzeka. Kerel sar pol'icejno inšpektorka andro Sokolovos.

10-11

Komentimen ačhiben, e anketa, e internetovo diskuzija

E Jarmila Balážová: Kampil te džanel, so manuš šaj kerel

Vareko phirel avri pre kupaliskos, the aver džene džan radeder andro bazenos. Andre amaro numeris pes dodžanena, so upre phenel amari šefredaktorka.

12

O hiri khatar e luma

Kisitinda e Lenka Nádvorníková

E Rumunsko akana diňa o šeraľipen andre Dekáda romské inkluze andre Bulhar-sko. Andro Kaliningradsko than dine o šerale te čhivel tele trandatheetfa khera. Has len upre sudno (advokacijno)l'il. Andro khera dživenas o romane famel'iji. Le Roma na has pro khera o oficialne řila. Maškarthemutňi suťaža Miss Roma has junoste andre makedonsko Skopje. E reprezentantka khatar e ČR kheldá avri 2-to than.

13

O komentaris

E Radka Steklá: O čhavore vaš o love

E kauza pal e cikňori čhajori, sava kamenas te bikenel andre Bari Britanija, na del manušenge smirom. Khatar pes lel kajsí organizimen bibacht - o biznisis le čhavorena? So aleha te kerel, abo sar te dikhel, te avel so nekhminimalneder.

14 - 15

So hin učardo

E Simona Čigánková: Sar te šegitenel le Romenge khatar e Praha?

Pro programos Equal džan o love khatar e Evropsko unija the le štatne lovendar andro ČR. O programos kamel te šegitenel (te del o vast) le Romenge, save kamen te džal andro školi, kamen lačhi kvalifikacija, kamen te arakhel e buti. O programos džala trin berš Prahate, u pal'is – pačas – šaj džala the andro aver fori. Buter pal o programos, vaš feder buti predal o Roma rakhena andre rubrika So hin učardo.

16 - 17

So hin učardo

E Anna Chvátlová: Drom kijo feder džaniben the buter buti

Andro Louňovice pod Blánikem has kerdo peršo motivačno sgejičen vaš o romane školaka khatar o 7. the 8. trijedi. O projektos „Podpora Romů v Praze při vstupu na trh práce“ has kerdo sar čhavorikano taboris, u o love upre diňa e Evropsko unija. O čhavore odoj has motivimen kijo sikhlaripen pro maškarutne the specializimen školi the učilišti.

18

O športos

O Tomáš Bystrý: Miro suno hin o profi ringos

Pražakos o Tomáš Polák phirel mištes andre škola pre inštalateris, afe angluno predal leste hin o boksos. Imar khelđa avri but, the akana sar junioris phirel imar le bare muršenca. Chudľa pes imar andro reprezentačno družstvos. Pro treninki phirel andro boksersko klubos Palestra, kaj kerel le treneris o Ján Balog, savo le terne Roman o športos sikhavel. Le Tomašis prindžaren Prahate but terne Roma. Šaj avel, hoj kada berš džala pre „mistrovství světa“.

19

Amare jakhenca

O Tomáš Bystrý: O ňilaj – vacht (časos) pre brigada?

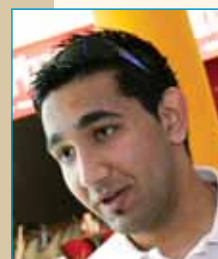
O študenta andal maškarutne školi penge roden ňilaje o brigadi. So phenen o terne pal o brigadi, genena andre anketa, the le autoristar pen dodžanena pal jekh nelegalno, bibachtal'i brigada, savi keren o terne romane čhave andro centros Prahate.

20

Džas pal o romano voďi

O Vojtěch Lalík: Te dživel sar o manuš kamel

E Romňi Michaela Holubová, savi študinel pre bari škola, dživel akana but mištes. Nane čudos. Kerel buti pro socialno odboris Prahate, bajinel pal o cikne naciji, maj lake avela kiso lakero magistersko oboris pre bari škola. Paťal, hoj lakeri buti predal o cikne naciji hiři lači. Na phirel ča andre buti- khelel, phirel pro spinning, andro bijografi the o teatra, pre diskoteki... La terňa džuvľijake hin pharo, te dikhel e nato-lerancija kijo cikne naciji. Sar te ačhol bari ašard'i romaňi džuvľi tumenge phenela korkori e Michaela.

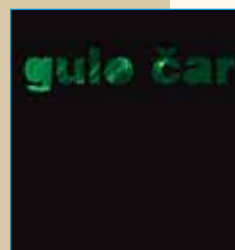

21

E hudebno (bašavibneskeri) recenzija

O Vojtěch Lavička: Funkovo bašaviben la Gula čaratar

E banda Gulo čar, varesave berša palal len ňiko na prind'arelas, hiři akana but te šunel u tiš chudľa e cena Zlatý Anděl. E recenzija phenel pal lengeri platňa gipsy goes Hollywood. E hudba randľa o Pavel Dirda, o lava thoven savore deš manuša andre banda. O autoris e platňa ašarel the phenel, mek la o manuša šunen.

22

E historija - Romane ašunde manuša

O Petr Lhotka: Joki Demeter

Maškar o bare romane manuša, pre save pejiľa e bibacht andro dujto baro mariben, nane ča o Roma khatar o protektoratne Čechi the e Morava; andre kada numeris genena pal o manuš khatar o vlačike Roma-Kalderaša, so chudne te bešel andre Nemciko pro agor le beršenge 1900. Pharo dživipen andro dujto baro mariben o Joki Demeter predžidžila, afe leskero dživipen na has loko.

23

O Ctibor Nečas:

E romaňi historija andro datumi

Buter pal e romaňi historija andro berša 1618-1740 genena andre kadačhoneskero numeris. Savoro amenge na rešfola, ta mekh buter randaha andro aver numeris.

24 - 25

O kulturne skl'enčini

Kisitindá: E Radka Steklá

Ňemciko sintsko vitvarňikos o Alfred Ullrich sikhavela peskere grafiki, andro Rožnov pod Radhoštěm avela o festivalos Romská píseň, e vistavka pal o Romano holokaust šaj dikhen Bernate u tiš andro Muzem romské kultury šaj šunen, sar e autorka genela peskere romane daravibneskere varekana sar hororove paramisa.

26 - 27

E reportaža

E Eva Danišová the e Jarmila Balážová: Andre Karviná... has igen šukares

Andro amfiteatros Boženy Němcové Karvinate džalas imar 7-to Romano festivalos. Angluno lav phenenas o komentatora e Jarmila Balážová the o Ladislav Goral. O manuša, save avle, šaj šunen o rokovo the o popovo bašaviben. Afe tiš o romane baladi abo o klasicko kheľibnaskero bašaviben. Nekhbuter o Roma vičinenas, sar avľa te giľavel o Vlastimil Horváth the o Petr Muk.

28 - 29

O Zbyněk Andrš:

Muľa čoro o Rinaldo Oláh

Peršo juneskero d'ives muľa o fenomenalno romano lavutaris, lavutariko interpretos, solistas the koncertno mistros o Rinaldo Oláh, savo bašavelas andro Slovenský ľudový umelecký kolektív. Nekrologos pal kada baro ašundo manuš, saves vičinenas Paganini ze Slatiny, the charňi reportaža pal leskero parušagos, thoďam andre kada řilaskero numeris.

TIRÁŽ:

Romano vodi
romská duše

Ročník: IV
Číslo: 7-8/2006
Vychází: 22. 8. 2006
Cena: 20 Kč
Předplatné: 18 Kč

Vydavatel:
ROMEIA, o. s.
Nad Primaskou 38,
100 00,
Praha 10

Vychází za podpory
Ministerstva kultury ČR
IČO: 266 13 573

Adresa redakce:
ROMEIA o. s.,
Žitná 49, 110 00, Praha 1
tel./fax:
257 329 667, 257 322 987
e-mail:
romeia@romeia.cz
internetová adresa:
www.romeia.cz

Šéfredaktor: Jarmila Balážová / Sekretariát: Rena Horvátová /
Internetové vydání: Zdeněk Ryšavý / Fotograf: Pavel Kubeš /
Grafická úprava: Jiří Miňovský Romské překlady: Eva Danišová /
Inzerce: Zdeněk Ryšavý / Předplatné: Rena Horvátová /
Redakční rada: Robert Bledý, Eva Danišová, Eva Davidová, Vladimír Červeňák, Jan Rác.
Osvět a tisk: Studio WINTER, s. r. o., Rozšiřuje: Dub s. r. o.,
Periodicita magazínu: měsíčník
Registrační číslo MK ČR: E 14163

